N°. 37. Donderdag 12 September 1912. 12de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . f 2.—

Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

Inhoud van dit nummer.

Ingenieurs voor Ned.-Indië.

Dit hoogst belangrijke onderwerp is in Het Koloniaal Weekblad reeds zoo dikwijls te berde gebracht sedert verleden jaar door den c.-i. L. J. C. van Es, op verzoek van het Informatie-Bureau van „Oost en West", geschreven inlichtingsboekje, dat het ons niet ondienstig voorkomt thans hier ook de aandacht te vestigen op twee „Ingezonden stukken" desbetreffende in de Javabode van 8 en 13 Augustus jl.

Het eerste is gedateerd 12 Juni uit Katanga (Belg. Congo) en geteekend Leo Kooyker, sektie-chef B. C. K. Deze schrijft o. m.:

„Geachte heer redakteur.

Met verbazing las ik Uw hoofdartikel in de Javabode van 20 Maart l.l., verbazing, die steeg tot verontwaardiging, toen ik vernam, dat Duitsers en Denen als regeeringsingenieur voor Indië uitkomen, wat in Den Haag beslist ontkend werd.

Want — ofschoon ik het toejuich, dat jonge Hollandse ingenieurs aangemoedigd worden naar Indië te gaan — men moet het feit niet vergeten, dat er in het buitenland honderden bekwame Hollandse ingenieurs werken, die, wanneer de salarissen in Indië wat hoger en de kontrakten wat korter waren, zeker van de gelegenheid gebruik zouden maken om hun moederland in de koloniën te dienen.

Tot voor korte tijd moest men 10 jaar in Indië werkzaam geweest zijn vóór men 1 jaar verlof kreeg en eerst onlangs is dit tot 6 jaar verminderd, ja, een jaar geleden vroeg het ministerie van Koloniën zelfs ingenieurs voor een 5-jarige termijn. Maar wat is dit vergeleken met de drie-, twee- en zelfs anderhalf-jaarlikse kontrakten in de koloniën der andere mogendheden? De Duitsers in Kamerun en Togo en de Engelsen in Uganda blijven slechts 18 maanden aan één stuk en zeker is 't daar niet ongezonder dan aan de Palembang-spoorweg.

Als regeeringsingenieur begon ik in Duits Oost-Afrika met *f* 6000 per jaar en jaarlikse verhoging van 700 mark. Rekent men daarbij na elke twee jaar een verlof van 4 maanden in Europa + de reis, met het volle salaris en bovendien nog reiskosten en na 12 jaren dienst recht op pensioen, zo kunnen zeker de Hollands-Indiese toestanden daarbij niet halen.

Maar voor bovengenoemde betrekking moet men Duitser zijn en ik had m'n benoeming slechts daaraan te danken, dat ik „the man on the spot" was en men mij nodig had.

Toen ik dit bemerkte en hoorde van de ingenieursnood in Indië, schreef ik aan verschillende adressen in Indië en ook aan 't ministerie van Koloniën.

Een Hollands vriend, ook ingenieur in 't buitenland, wien ik meedeelde, dat ik in m'n aanstaand verlof bij het ministerie in Holland wilde solliciteren, raadde mij dit beslist af vanwege de ongunstige voorwaarden, en — voegde hij er troostend bij: „je zult zien, je krijgt het baantje nog niet eens, want er is zooveel „red tape" in Den Haag, dat je er ziek van wordt en iets anders zoekt".

Ik liet me echter niet afschrikken en ging naar Den Haag. Men liet er mij tot vier maal toe terugkomen en ik zag bij 't Ministerie een brief van een hooggeplaatst Indies spoorman, die verzocht mij zoveel mogelik tegemoet te komen. Aan dat verzoek is zeker naar krachten voldaan!

Nadat ik een gesprek had gehad in het Ministerie met een hoofdingenieur van de Indiese spoorwegen, werd me gezegd, dat ik een applicatie op zegel moest inreiken.

Goed! ik kocht een zegeltje en zond dit aan het Ministerie.

't Antwoord liet op zich wachten.

Toen dit twee weken geduurd had, begon ik 't geduld te verliezen, ging naar Den Haag ('t was de vijfde reis) en verlangde mijn origineel-getuigschriften terug. Ik vernam toen, dat er naar Berlijn geschreven was om inlichtingen. Goed, zei ik, als u antwoord hebt, wilt u me 't besluit van de Minister wel meedelen, maar ik moet zien een baantje te krijgen, en ik heb hier kostbare tijd en geld verloren en ga intussen bij enige buitenlandse firma's solliciteren.

Dat bleek gemakkeliker en vlugger te gaan. Ik vroeg o. a. bij de Katanga-spoorweg aan, die me uitnodigden op hun kosten naar Brussel te komen en 24 uur later was ik geëngageerd op een 3-jarig kontrakt tegen frs. 15000 voor de spoorweg van Elisabethville naar Kambove in Katanga, Afrika (11 gr. Z.B. en 1200—1500 hoogte), waar 't zeker heel wat gezonder is dan in Telok-Betong.

Ik solliciteerde bij 't Ministerie van Koloniën in 't begin van September, vertrok in Oktober uit Holland, begon 13 November 1911 m'n opmetingen in Afrika en 't antwoord van het ministerie, dat a f w ij z e n d was, was gedateerd 5 December, maar ik kreeg 't natuurlik veel later. 't Zou 'n lelik bankroetje geweest zijn, als ik in Holland op 't antwoord gewacht had.

Wanneer Hollandse ingenieurs met schitterende praktijk, die hoogere salarissen in 't buitenland hadden, op de ongunstigere voorwaarden voor Indië willen ingaan, daar ze voor 't oogenblik zonder betrekking zijn, zou men menen, dat bij 't gebrek aan ingenieurs een aanstelling niet moeilik kan zijn, maar men vergist zich, zo men ziet.

Hier kwam ik, als ingenieur, ervaren in spoorwegstudies en bouw in de tropen, met schitterende getuigschriften, 't laatste van het Ministerie van Koloniën in Berlijn, waarin uitdrukkelijk vermeld stond, dat ik slechts ontslagen was, daar er voorlopig geen dergelik werk in hun koloniën was en dat ze zeer tevreden waren geweest met m'n „Leistungen" en men wilde mij niet alleen geen voldoend salaris betalen, maar liet me zelfs, toen ik 't aangeboden salaris aannam, zolang op antwoord wachten, tot ik verplicht was me elders te verbinden.

M'n vrind had volkomen gelijk: het is tijd en geld verknoeien om bij 't Ministerie in Den Haag aan te kloppen en onze Hollandse ingenieurs blijven liever in 't buitenland.

„Indië vraagt ingenieurs" en zal blijven vragen totdat de duur der kontrakten en de bureaucratie in Den Haag wat verminderen en tegelijkertijd de salarissen verhoogd worden."

De ingenieur M. Middelberg voelde zich geroepen hierop te antwoorden en zegt o. m.:

„Mijnheer de Redacteur.

Ik ken den heer Kooyker persoonlijk niet, en heb niet de geringste reden eraan te twijfelen, dat hij een hoogst bekwaam ingenieur is: hij houde mij dus de hierna te maken opmerkingen ten goede, die elk persoonlijk karakter missen, alleen de zaak raken.

Het is mij, bij aandachtige lezing van 's heeren K.'s stuk niet mogelijk, zijn „verbazing" en „verontwaardiging" te deelen over hetgeen hem is overkomen. Niet zonder meer, tenminste. Misschien legt hij inderdaad den vinger op een wondeplek; maar zoolang in dezen niet alle détails van de zaak zijn opgehelderd, ook het standpunt van „Koloniën" niet nader is toegelicht, schijnt het wat voorbarig direct aan „red tape" te denken, het bestaan waarvan uit 's heeren K.'s stuk, naar ik vermeen, nog geenszins blijkt.

Dat „Koloniën" niet elken zich aanbiedenden ingenieur, die haast heeft een „baantje" te erlangen, als den verloren zoon binnenhaalt, komt mij uiterst verstandig voor. Dat men degelijk onderzoekt, met de heeren persoonlijk praat, naar het buitenland schrijft om inlichtingen, verdient slechts toejuiching.

Vijf jaren schijnt mij al wel de kortste tijd om ingenieurs in tijdelijken dienst te nemen, en moeten daarvan nog $1\frac{1}{2}$ à 2 jaren als leer- en aanpassingsperiode beschouwd worden: de overige 3 jaren kan de jonge man dan werkelijk wat waard zijn. Worden hem elders betere voorwaarden dan hier aangeboden, bij een korteren diensttijd, hij late zich toch vooral niet weerhouden, die aan te nemen. Indië echter heeft in de eerste plaats behoefte aan blijvers, die wat voor het land voelen, en of deze menschen nu Nederlanders dan wel vreemdelingen zijn, komt mij voor van ondergeschikt belang te zijn.

Natuurlijk zende men in de eerste plaats Nederlanders hierheen, maar zijn die niet in voldoende mate beschikbaar, kunnen ze in het buitenland een eervollen werkkring krijgen, welnu, laten we dan vreemdelingen nemen, waarvan het aanbod, naar verluidt, overstelpend zoude zijn.

Samenwerking met vreemdelingen in deze gewesten kan den blik van ons, Nederlanders, verruimen, kan tot waardeering leiden van buitenlandsch kennen en kunnen, kan onjuiste voorstellingen aangaande niet-Nederlandsche menschen en dingen wegnemen. En voor den buitenlander kan het opvoedend zijn, eens te zien, wat hier aan kolonialen arbeid wordt gepresteerd, kan een beter begrijpen in de plaats treden van de dwaasheden, die men nu en dan nog in den vreemde over Nederlandsch-Indië hoort verkondigen. Zouden deze landen niet groot genoeg zijn, om naast lands zonen, aan Nederlanders zoowel als vreemdelingen een ruim arbeidsveld te bieden?" Aldus de heer Middelberg.

De redactie van De Javabode voegt hieraan het volgende naschrift toe:

„De inzender is geneigd het departement van Koloniën te prijzen, wijl het zich zooveel tijd gunt om sollicitaties te onderzoeken. Niet ieder zal in die meening deelen. Bekend is, dat velen daarom en om de minder gunstige voorwaarden zich onthouden van solliciteeren naar het ambt van ingenieur in Indischen dienst. Wij zouden meenen, dat die onthouding ertoe leidt, dat het Indische ingenieurskorps vele hoogst bekwame krachten moet derven — en dat zou ons heel bedenkelijk lijken. Want de voornaamste vraag is niet of Indië Nederlandsche of buitenlandsche ingenieurs krijgt, maar of de regeering voor den Indischen dienst de beste krachten weet te vinden, die beschikbaar zijn. Worden velen afgeschrikt om te solliciteeren, dan wordt de mogelijkheid van een keuze uit de allerbesten geringer, dat valt niet te weerspreken."

PERSKRONIEK.

INHOUD: De nieuwe voorstellen voor de Ind. Begrooting in de N. R. Crt. — Het Vaderland over Inl. Onderwijs en over Luit.-Generaal Swart. De Inl. Kunstnijverheid in de N. R. Crt. besproken.

Wij hopen in volgende nummers van ons weekblad meer uitvoerig aandacht te vragen voor de Indische Begrooting over 1913.

In afwachting daarvan, en in aansluiting aan hetgeen wij reeds mededeelden toen 't Ind. ontwerp bekend is geworden, laten wij hier echter reeds een overzicht volgen uit de N. R. Ct. (Avondblad A) van eenige wijzigingen van beteekenis, die door den Minister van Koloniën in de Indische voorstellen of cijfers zijn gebracht:

„Bij de Tweede Kamer is ingekomen de Indische Begrooting voor 1913. De minister v. koloniën heeft blijkens de memorie van toelichting, de voorstellen meegedeeld in- en gepubliceerd uit het z.g. Indische voorontwerp, zoo goed als geheel overgenomen en daaraan nog eenige nieuwe voorstellen toegevoegd.

Van de nieuwe voorstellen worden de volgende, als zijnde de meest belangrijke, vermeld:

De minister acht den tijd gekomen om de verdere afschaffing van de heerendiensten in de gouvernementslanden op Java ter hand te nemen. Hij wil een groote schrede nader tot het einddoel doen door, tegen verhooging van het door de heerendienstplichtigen, in verband met de vroegere afschaffing van heerendiensten op te brengen hoofdgeld, al dadelijk geheel af te schaffen, de heerendiensten:

a. het onderhoud van en het doen van gewone herstellingen aan groote post- en binnenwegen;

b. het verzamelen en transporteeren van verhardingsmateriaal ten behoeve van de sub a. omschreven werken. Om die diensten in vrijen arbeid te kunnen doen verrichten zal jaarlijks noodig zijn een totaal-bedrag van *f* 4.280.438.

Daartegenover zal door de heerendienstplichtigen in totaal *f* 2.749.585 's jaars aan hoofdgeld kunnen worden opgebracht. Het offer, van de schatkist gevergd, zou dan bedragen *f* 530.853, vermeerderd met 8 pCt. van de verhooging van het hoofdgeld voor collecteloonen of *f* 299.967, in het geheel dus *f* 840.820 's jaars.

De afschaffing zal in een tijdperk van drie jaren plaats vinden.

De minister is voorts met de Indische regeering in overleg getreden over de vraag of niet de afschaffing van den algemeenen heerendienstplicht voor waterwerken, zou gepaard dienen te gaan met het in het leven roepen van eene regeling, welke voor hen, die bij die werken belang hebben de verplichting schept om ieder in zijn eigen kring gemeenschappelijk de zorg voor de instandhouding der irrigatiewerken op zich te nemen.

Voorgesteld wordt aan het Koloniaal Instituut een subsidie te geven van *f* 21.000 (waartegenover het tot dusver verleende subsidie aan het Koloniaal Museum vervalt) om het instituut de gelegenheid te geven zijn actie naar buiten aan te vangen en de voorbereidende werkzaamheden met kracht ter hand te nemen.

Voor het Rijnsche Zendinggenootschap wordt aan subsidie uitgetrokken van *f* 3000 voor den arbeid op het eiland Enggano, en *f* 7500 voor den arbeid op de Mentawei-eilanden.

Bij de afdeeling Boschwezen wordt *f* 66.050 uitgetrokken voor de oprichting van een boschproefstation, terwijl op *f* 47.000 is gerekend voor verhooging van de indemniteiten.

Aan den adviseur voor het havenbeheer in Nederlandsch-Indië wordt toegevoegd een administratief-technisch sous-chef.

Voor verbeteringswerken aan de haven-inrichtingen te Tjilatjap wordt op deze begrooting *f* 425.000 uitgetrokken. Voor eventueele uitbreidingswerken zal dan nog *f* 450.000 noodig zijn.

Voor de overneming van de terreinen enz. op het eiland Belawan, waarvoor met de Delispoorweg-mpij. een overeenkomst zal worden aangegaan, is *f* 475.000 noodig. Voorts is nog op deze begrooting *f* 100.000 uitgetrokken voor bijbouw van een goederenloods met aanlegsteiger.

Voor verbeteringswerken aan de Emmahaven zal in 1913 een bedrag van *f* 240.000 worden verwerkt.

Voor 1913 wordt gerekend op een som van *f* 200.000 om te Telok Niboeng een nieuw haven- en douane-établissement te vestigen. Besloten is tot uitbreiding van de zoutfabriek te Kalianget, tot welk doel op deze begrooting een bedrag wordt aangevraagd van *f* 632.500.

Bij afzonderlijk wetsontwerp wordt als eerste termijn *f* 2.000.000 aangevraagd voor den voorgenomen aan de spoorweglijn Cheribon—Kroja.

De aanlegkosten zijn begroot op *f* 12.347.000 Naar de raming zou er een saldo overblijven van 754.000 's jaars, gelijkstaande met ruim 6 pCt van het aanlegkapitaal.

De bouwtijd wordt, ruim gerekend, geraamd op vier jaar.

Voorgesteld wordt om aan de gemeenten telken jare uit te keeren de volle bruto-opbrengst van de in het jaar, voorafgaand aan het vorig jaar, geheven locale belastingen. Tot dit doel wordt *f* 115.287 uitgetrokken.

Tengevolge van een voorgenomen wijziging in de ordonnantie op de inkomstenbelasting wordt de meerdere opbrengst uit de overwinstbelasting geschat op *f* 1.720.000.

Het winstaandeel van den staat van de Billitonmaatschappij wordt geraamd op 1 millioen.

***

Het Vaderland gaf onlangs het slot van de reeks artikelen betreffende het Inl. onderwijs, welke wij reeds eerder hier aanhaalden en komt daarin tot het volgende besluit:

„Wat betoogt nu echter Dr. Kuyper in „Afgeperst"? Aan Snouck Hurgronje's brochure brengt hij hulde: hij noemt ze in hoofdzaak kostelijk van inhoud en erkent, dat er tot op zekere hoogte, zoo al geen sympathie, dan toch waardeering voor de zending uit spreekt.

Maar het advies van Dr. Snouck Hurgronje, dat het Gouvernement zelf de vereischte scholen opene en zich op die overheidsscholen van leerstelling godsdienstonderwijs onthoude, komt, volgens Dr. Kuyper hierop neer, dat de adviseur der Regeering omtrent Mohammedaansche zaken het onderwijs aan de gouvernementsscholen wil doen rusten op humanistischen grondslag, als wanneer men, naar Dr. Kuyper's inzicht, van zelf zou krijgen wat Groen van Prinsterer noemde: de secteschool der modernen. „Men zoude dan de ellende van „onzen schoolstrijd uit Nederland naar Java over„brengen". Onzerzijds stellen wij met volle overtuiging tegenover de aangehaalde bewering van Dr. Kuyper deze andere: dat men in Indië tot dusver zoo gelukkig is geweest de ellende van den Nederlandschen schoolstrijd niet te kennen, doch dat die ellende naar de kolonie zal worden overgebracht, als Dr. Kuyper's wensch bevredigd wordt."

***

Hetzelfde blad schrijft 10 dezer, naar aanleiding der bevordering tot Lt.-Generaal van den Civ.- en Militair Gouverneur van Atjeh en Onderh.:

„Dit doet ons genoegen, omdat we daaruit de gevolgtrekking meenen te mogen maken, dat de

tegenwoordige Gouverneur van Atjeh nog ten minste twee jaren de leiding van zaken in dat gewest in handen zal houden.

We wachten nog steeds op een vermindering van beteekenis van de aanzienlijke in Atjeh bescheiden troepenmacht en generaal Swart zal nog hebben te toonen, dat zoodanige vermindering mogelijk is zonder nadeelige gevolgen voor den politieken toestand en het pacificatiewerk, alvorens het bewind aan civiele handen met gerustheid kan worden toevertrouwd.

Dat generaal Swart bestemd zou zijn om generaal Van Daalen in het legercommando op te volgen, kunnen we om verschillende redenen moeilijk gelooven. Naar we meenen te weten, valt er van een heengaan van generaal Van Daalen voorloopig niets te zeggen. Waren de berichten daaromtrent in de Indische pers juist geweest, dan zou de legercommandant het leger reeds hebben verlaten; toch waren in dit geval hare berichten niet geheel uit de lucht gegrepen, niet slechts de uiting van iets, dat sommigen gaarne zouden hebben gezien.

Zooals bekend, had generaal Van Daalen in November 1911 reeds zijn vol pensioen, en — wat wellicht minder bekend is — zou hij toen zeker zijn heengegaan, ware het niet, dat hij midden in zijn reorganisatie programma zat en dat niet onafgedaan wilde achterlaten. Terwijl deze arbeid zijn einde naderde, en reeds vele voorstellen door de Indische Regeering overgenomen — aan het Opperbestuur waren toegezonden, kwam onverwachts de Staatscommissie uit de lucht vallen. Beweerd is wel dat die commissie haar ontstaan te danken heeft aan die vele Indische voorstellen voor een betere verdediging van onze koloniën.

De instelling nu van een Staatscommissie voor de verdediging van Ned.-Indië doet van zelf het verblijf van den legercommandant al weer langer rekken, ten einde haar rapport te kunnen afwachten."

***

De N. R. Ct. van 4 dezer (Ochtendblad) meldt onder het hoofd „Indische Kunstnijverheid" o.m.:

„Een groote hoeveelheid gebatikte stoffen is in B o e a t a n, Heulstraat 19, te 's-Gravenhage, aangekomen, afkomstig uit de Vrouwengevangenis te Djokjakarta.

Men ziet het aan het werk, dat de opmerking in het verslag der gevangenis juist is, dat deze vrouwelijke gevangenen zich met bijzondere voorliefde aan het batikken wijden.

Indische deskundigen voldoet dit batikwerk minder. Het is overal de sogan-kleur, die hen niet edel genoeg voorkomt, maar Europeesche oogen doet het aangenaam aan.

Maar men doet dit werk onrecht aan door het te vergelijken met het allermooiste batikwerk, dat soms in enkele keurexemplaren naar Holland gekomen is. Die van Mevrouw Dezentjé en uit de Kratons te Solo en Djokja zijn onder heel andere omstandigheden gemaakt en daarmee kan dit gevangeniswerk geheel niet vergeleken worden. Men zou beter doen in het Rotterdamsch Museum voor Volkenkunde eens onder de niet-geëxposeerde batik's te snuffelen, die meerendeels van ouderen datum zijn en waaronder foeileelijk batikwerk te vinden is.

Bij het thans gezonden werk heeft men beproefd de twee groote kleurscholen der Javaansche batikkunst, die van Solo en Djokja, te volgen. Het batikwerk zelf is meerendeels zorgvuldig uitgevoerd. Daar zijn lange lappen katoen met een doorloopend patroon beteekend, een breed gekruist ornament, dat van den aanvang af even zorgvuldig bewerkt is als het einde. Een paar andere saroeng's minitieus met een patroon van kleine cirkeltjes bedekt en ook weer zonder eenige vermoeienis in die eindelooze reeksen van cirkels. Bij een kleedje met Garoeda motieven zijn de groote vleugellijnen kloek en zonder aarzeling geteekend en bij de Kawoeng-patronen zijn de zware cirkellijnen zonder fouten en gebreken opengehouden, wat technisch zeer moeilijk is.

Men heeft weleens minachtend neergezien op het Inlandsch werk en schrijft er nog weleens smalend over. Maar groote Goden, waar praten zulke lui over mee! Als men zelf gedurende eenige jaren getracht heeft aan werkelijk talentvolle, ijverige krachten het batikken te leeren, dan weet men beter! Geen dezer vroegere leerlingen, al heeft het werk van enkele van hen vermaardheid gekregen, zou in staat wezen een dezer doeken na te maken. Is er mooier compliment voor dit Javaansch werk denkbaar?

Wat ook opvalt in dit Djokja-werk is een artistieke hand die uit de versiering van enkele stukken spreekt. Daar is bijv. een Kawoengpatroon, afgewisseld door diagonale banden, door slangenmotieven gevuld, een prachtstuk!

In heel ander opzicht zijn deze doeken ook van belang, n.l. in financieel opzicht. Er zijn heel wat doeken bij, die ook voor een bescheiden beurs bereikbaar zijn. We achten dit een buitengewoon voordeel! 25 tot 40 gulden te besteden voor een enkelen s a r o e n g is iets, dat maar weinigen mogelijk is en juist deze prijskwestie is tot nog toe de grootste hindernis geweest voor de ruime verbreiding der Javaansche batikkunst in Europa.

We willen natuurlijk absoluut niet beweren, dat bovengenoemde prijzen te hoog zijn in verhouding tot den gepresteerden arbeid, integendeel ze zouden op den duur nog moeten stijgen.

Maar juist om d a t resultaat te verkrijgen, is het noodig, dat de schoonheid der Javaansche batikkunst meer bekendheid verkrijgt, dat er een kring van liefhebbers gevormd wordt in binnen- en buitenland. Evenals met alle exotische kunst moet men ook met de Javaansche vertrouwd worden en dit gebeurt niet door het enkele zien op tentoonstellingen. Men moet zoo'n batik in zijn omgeving hebben, om er vertrouwd mee te worden. Dan eerst zal men de wondere bekoring kunnen genieten!

Zou het (om een heel ander voorbeeld te noemen) mogelijk geweest zijn, een kring van liefhebbers (afnemers) van Japansche houtsneeprenten of aardewerk te vormen, indien de tegenwoordige hooge prijzen van den aanvang af gegolden hadden?

Onder het verdere werk in B o e a t a n moeten we nog melding maken van mooi gedreven zilverwerk uit Djokja, waaronder een enkel stuk is, dat ook van binnen zuiver is afgewerkt.

Verheugen deed het ons ook naast ander vlechtwerk het kleurige Bali-werk te vinden, dat er in zwart, rood en geel kloek uitziet, echt Indisch dat ook voor ons bekoorlijk werk is.

En verrassend was het voor ons, oude bamboekoker uit de Bataklanden te vinden. Kokers, die jaren geleden door een ouden Batak aan het Toba-meer vervaardigd zijn. Deze onderscheiden zich van de zoo bekende Batak-kokers door fijne, messing-randjes, die in de hoornen boven- en onderstukken zijn ingedreven en zeer mooi doen."

***

In de N. R. Crt. (Avondblad A) van 7 dezer een zeer gunstige beoordeeling van het Vlechtwerkboek van den heer J. E. J a s p e r, waarin o.m.:

„Zooals men zich herinnert, is controleur J. E. Jasper van regeeringswege belast met een onderzoek naar de Inlandsche kunstnijverheid in Indië en heeft deze verdienstelijke ambtenaar sinds jaren reizen gemaakt in alle deelen van den Archipel om materiaal voor een reeks publicaties bijeen te garen.

Van deze studies, van regeeringswege gedrukt en uitgegeven is nu het eerste deel verschenen, terwijl het tweede, het weven behandelend, in voorbereiding is.

Bij deze uitgave treft het allereerst aangenaam, dat de naam van den Inlandschen teekenaar M a s P i r n g a d i e naast dien van den schrijver op den titel te vinden is. Voor dit rijk geïllustreerd werk heeft deze Javaan een groot aantal teekeningen vervaardigd, die zorgvuldig en talentvol uitgevoerd zijn.

Voor den taalkundige zal dit werk een goede aanwinst zijn en meer nog zal de ethnograaf hier verzameld vinden, want een overvloedigen schat van gegevens heeft de schrijver bijeen gebracht haast overstelpend door veelheid.

Aan de gevlochten voorwerpen wordt hier terecht veel aandacht gewijd, want hetgeen met het vlechten gemaakt wordt, is interessanter dan de techniek zelf. In de kleeding en huishouding speelt 't vlechtwerk een allergrootste rol. Alleen reeds de hoofddeksels vertoonen een rijke verscheidenheid.

Ook het matwerk is een dankbaar onderwerp, dat eveneens duidelijk beschreven wordt met vele toelichtende illustraties. Mooi zijn de afgebeelde matten uit Ampat Lawang, de vele opengewerkte zitmatten en de bidmat uit de Anambas-eilanden. Onder de doozen en tasschen is het Dajaksche werk wel het mooiste.

Zeer interessant is ook het hoofdstuk: Vlechtpatronen, een van Indische zijde steeds zeer verontachtzaamd onderwerp. En toch een van bijzonder belang! Het blijkt bij de meeste volken, dat de kennis der inheemsche patronen meer en meer verdwijnt. Het zijn hoofdzakelijk de ouden van dagen die voldoende uitsluitsel kunnen geven. En soms weten ook dezen niet meer dan den naam, de beteekenis is reeds verloren gegaan. Vandaar dat deze groote hoeveelheid patroonnamen een buitengewone aanwinst mag genoemd worden.

De tekst is rustig en met overleg geschreven en aldus vormt dit eerste deel dezer regeeringsuitgaven een veelbelovend begin, dat na voltooiing een standaardwerk van bijzonder gewicht zal blijken te zijn."

Uit de O.-I. Mail.

Per draad vernamen wij, dat Batavia door **cholera** besmet is verklaard. Uit de jongste mailberichten vernamen wij, dat deze gevreesde ziekte reeds in de eerste helft van Augustus jl. onrustbarend zich uitbreidde; ook kwamen pokkengevallen voor.

Van 2—9 Augustus kwamen te Soerabaja 4 gevallen van cholera voor, waarvan 2 doodelijk. Gedurende hetzelfde tijdvak werden 76 pokkengevallen geconstateerd, waarvan 10 doodelijk.

Ook te Meester-Cornelis waren enkele pokkengevallen voorgekomen, tevens enkele cholera-gevallen te Bandoeng, terwijl op verscheidene plaatsen tusschen daar en Soekaboemi gevallen van buikziekte voorgekomen waren.

De Expres meldt, dat na de schietoefeningen, die gezamenlijk met manschappen uit Soerabaja zijn gehouden, te Batoe Djadjar pokken zijn uitgebroken. Er hebben zich reeds 12 gevallen onder de troepen voorgedaan. De Europeesche soldaten werden ingeent. Den 12 Augustus werd ook een begin gemaakt met de Inlanders.

De pest schijnt daarentegen gelukkig te verminderen.

In het ratatorium te Soerabaja werden in den laatsten tijd maandelijks 200 ratten onderzocht. In de laatste maanden zijn geen pestratten aangetroffen.

Pestbestrijding. Reeds uit de vorige mail vermeldden wij het bericht, dat de resident van Pasoeroean, de heer L. Kreischer, naar Buitenzorg was vertrokken om met den landvoogd te bespreken, op welke wijze in de eerste jaren zal worden voortgegaan met de pestbestrijding in het Malangsche.

Het Soer. Handelsblad van 10 Aug. j.l. geeft hierover nadere inlichtingen:

„Nu in het Malangsche het pestgevaar eenigszins geweken is en de geneeskundige dienst, alsmede het bestuur op adem zijn gekomen, is de tijd aangebroken, dat daar een meer systematische regeling der pestbestrijding wordt bewerkstelligd.

Om kort te gaan, het bestuur van Pasoeroean heeft nu in overleg met den geneeskundigen dienst een plan ontworpen, volgens hetwelk de pestbestrijding in de volgende jaren dient te geschieden. Dat resident Kreischer zelf dit belangrijke plan bij den landvoogd is gaan bepleiten, heeft natuurlijk ten doel den arbeid te bespoedigen.

Eigenlijk is het geheele plan niets anders dan een regulariseering van de tot dusver gevolgde werkwijze. De desa's van de afdeeling Malang moeten alle gerestaureerd worden in het belang der bestrijding. Zij moeten pestrattenvrij gemaakt worden, daar dit de eenige methode is om 't gevaar te bezweren.

Dit restauratiewerk, dat zeer omvangrijk is, zal nu verdeeld worden over eenige jaren en omvat voor het eerste jaar circa 100 desa's. Wanneer men te vlug zou willen werken, zou spoedig gebrek aan bamboe ontstaan en zou men dat voor veel meer geld uit andere streken moeten laten komen. Bovendien zouden er spoedig arbeidskrachten tekort schieten. Daarom stelt men zich voor geleidelijk te werk te gaan. Tevens kan men dan ook al voortarbeidende zien, welke resultaten bereikt worden met reeds beëindigde werk.

Men rekent, dat 5 à 6 jaren zullen noodig zijn om de streken in de nabijheid der eigenlijke pesthaarden geheel te assaineeren, zóó dat bij hernieuwd virulent optreden van pest gevaar buitengesloten zal zijn.

Atjeh. Het Soer. Hbl. van 9 Aug. jl. meldt:

Uit Kota-Radja vernemen wij, dat het in de Gajo-Loeös weer hommeles is geweest. Een patrouille onder een sergeant legde een Gajoe neer, dien de patrouillecommandant voor een kwaadwillige aanzag. Met deze parate executie waren de Gajoes niet tevreden en zij gingen zich beklagen. Volgens hen was de doodgeschoten Gajoe een vredelievend man, die op het oogenblik der executie in het bezit was van een pas en ook voorzien was, zooals voorgeschreven voor wandelingen in het duister, van een fakkel.

De klacht gaf aanleiding een instructie te openen tegen den patrouillecommandant en van het voorloopig onderzoek zal afhangen of die onderofficier naar een krijgsraad wordt verwezen.

Wij vestigen, op verzoek, de aandacht der regeering op deze zaak, omdat het zeker te verwachten is, dat de minister van Koloniën over deze gebeurtenis zal worden geïnterpelleerd.

De bedoeling is te voorkomen, dat de zaak in den doofpot wordt gedaan.

Mr. J. F. Dijkstra schrijft in hetzelfde blad over den vooruitgang in Atjeh:

„Tegen het einde van dit jaar zal de Atjeh-stoomtram uit het militair beheer, onder de genie, overgaan naar het departement van gouvernementsbeven! Men acht de pacificatie van Noord-Sumatra dus dermate gevorderd, dat de regeering 't aandurft den 432 K.M. langen tramweg te plaatsen in handen van burgerlijke ambtenaren van den S.S.-dienst! Dit mag een verblijdend verschijnsel worden genoemd.

Aangenomen mag worden, dat het nu uit is met vijandelijkheden in het gebied, dat door dezen tramweg wordt doorsneden, zoodat geenerlei militaire bescherming meer behoeft te worden gevorderd, want zoo lang nog één sectie van den weg ligt in onveilige zône, zou een burgerlijk beheer m. i. zijn af te keuren.

Dan toch zouden wrijvingen tusschen de beide departementen niet uitblijven, en werd het een tweeslachtig systeem. Natuurlijk kan een of andere bende kwaadwilligen ongemak veroorzaken, en kan het, doch dan als uitzondering, voorkomen, dat militaire hulp zal moeten worden ingeroepen, doch die toestand zou dan weinig verschillen met dien in Banjoemas, in het district Kaliredjo. Wat op Java abnormaal is, is dit nog niet in Atjeh!

Het personeel, de bediening der treinen en bureaux blijven voorhands nog een militair aspect vertoonen, omdat die, mindere ambtenaren daar op hun plaats zijn, en er op Java geen surplus is. Aanbeveling zal het daarom ongetwijfeld verdienen, een oud-militair afdeelingsschef der S.S. naar Atjeh te dirigeeren. Zoo iemand voelt zich in die militaire wereld beter thuis en hem zal het gemakkelijker vallen op te schieten met al die soldatenelementen.

Als er eens een robbertje zal moeten worden gevochten, en er is niet dadelijk een officier bij de hand, dan kan de spoor-chef het oude handwerk voor 'n oogenblik weer ter hand nemen, zoodat de voordeelen, voortvloeiende uit het opvolgen van mijn advies, in het oog springen. Nu de keus is ruim, want heel wat ex-officieren telt de staf bij den S.S.-dienst!

Er zit een aardig duitje in die tram, die per KM. *f* 40.358 kost, of in totaal aan aanleg: *f* 17.435.000! De spoorwijdte is 0.75, het aantal locomotieven is 59, der rijtuigen en bagagewagens 118, wagens 636. De tramweg, die in lengte volgt op den Atjeh-tramweg — die de langste is in Indië —, namelijk de Semarang-Joana, heeft resp. 69. 126 en 737 van deze eenheden, en brengt per dag-K.M. op aan reizigers *f* 7.91; per ton-K.M. *f* 0.04; de Atjeh-tram respect. *f* 1.15 en *f* 0.039, zoodat het reizigers-vervoer in Noord-Sumatra niet veel beteekent, nog veel minder dan op Madoera, waar dit cijfer ook zeer laag is, nl. 1.76. Bij den stoomtramweg Djokja—Willem I is dit cijfer het hoogst, en wel *f* 16.64!

De netto-inkomsten van den Atjeh-stoomtramweg bedroegen volgens de laatste gegevens *f* 46.426; van de 37 K.M. kortere lijn Semarang-Joana *f* 1.065.727!

Het belang der Atjeh-tram is voorshands nog van strategischen aard en telt als mercantiele onderneming alleen negatief mede.

Misschien breekt er thans echter een tijd van grooten voorspoed aan!"

Koelies uit Suriname. In De Javabode van 12 Augustus lezen wij: Heden kwamen te Batavia met de „Krakalau" uit Suriname aan 244 koelies, meest Soendaneezen, die in de West hadden gewerkt. Van de 244 koelies waren 30 bestemd voor Batavia, de anderen gaan naar Semarang. De controleur van de kotta en de havenmeester zorgden voor de expeditie van de hier ontscheepten.

Zij onderzochten ook of de koelies klachten hadden, maar zij waren zeer tevreden over hun verblijf in Suriname en over de behandeling aan boord van het schip.

De Kartinischool. Op initiatief van mr. Van Deventer is 9 Aug. jl. te Semarang een comité samengesteld, dat de stichting dezer school aldaar zal voorbereiden.

Dit comité bestaat uit de volgende dames en heeren: resident De Vogel, voorzitter; mevrouw De Vogel; de regent, ondervoorzitter; de Raden Ajoe; mr. Klein, president van den Raad van Justitie; mevr. Klein; J. J. A. van der Ent, ass.-resident van Semarang; Z. Stokvis, directeur H. B. S.; mevrouw Stokvis; Cohen Stuart; J. L. v. Houten, agent te Semarang van de Ned. Handel-Mij., penningmeester; M. C. Brandes, hoofdagent Cultuur-Mij. der Vorstenlanden; mevrouw Wallbrink Raden Wirjo Koesoemo, patih van Semarang; Raden Kamil, adj.-inspecteur van het inl. onderwijs; Mas Atmodirono, architect B. O. W.; Raden Mas Soenarijo, ondercollecteur te Semarang; Raden Soesibbio, hoofdjaksa te Semarang; Mas Mangoenkoesoemo, hoofd inlandsche school 1e klasse te Semarang; Th. Vreede, ingenieur S. J. S.; mevr. Vreede; H. Maclaine Pont, bouwkundig ingenieur, S. J. S.; mevrouw Maclaine Pont, Raden Ngabehi Sosroadhi Koesoemo en Raden Ajoe (Soematri, zuster van Kartini) en H. Baron, onderwijzer aan de inlandsche school 1e kl. te Semarang.

Dit comité is onder voorzitterschap van den resident in besloten vergadering bijeengekomen voor het voeren der eerste besprekingen, waaraan ook door mr. Van Deventer werd deelgenomen.

Deze school wordt geheel ingericht op de wijze van de Hollandsch-Chineesche school en zal hier

worden gevestigd. Een subsidie zal worden gevraagd. Zoo mogelijk zal later aan de school internaat verbonden worden voor meisjes, die worden opgeleid tot onderwijzeres.

Toengkoe Besar Amir van Asahan. † Uit Tandjong Balei bereikte de Sum. Post 10 Augustus jl. het telegrafisch bericht, dat daar de kroonprins van Asahan, Amir, overleden is.

De tijding komt niet geheel onverwachts, daar de jongeman reeds negen maanden aan longtering leed, schrijft het blad.

Toengkoe Amir, oudste zoon van Sultan Mohamad Hoesin Sjah, vorst van Asahan, en een moeder, welke eveneens tot een adellijk Maleisch geslacht behoorde, is in Februari 1882 geboren. Hij genoot zijn opleiding te Tandjong Balei in een tijd, toen daar nog een toengkoeschool bestond. Zijn vader was echter zoo verstandig, hem met 't oog op zijn latere taak privaat-onderwijs te doen geven en hem te doen toerusten met de noodige kennis van de Nederlandsche taal. Toengkoe Amir, dat was zijne illusie, zou Europa bezoeken. Dit is ook geschied in 't jaar 1903. Gedurende twee jaren heeft Toengkoe Amir in Nederland vertoefd en toen hij hier terugkeerde, werd zijn opleiding nog niet als voltooid beschouwd. Geruimen tijd werd hij te werk gesteld onder leiding van controleur Westenenk ter Sumatra's Westkust om daar de praktijk van 't bestuurswezen te leeren kennen in een vooruitstrevend gebied en in aanraking te komen met de practische landbouw-oeconomie. Na hier eenigszins mee vertrouwd te zijn heraakt, keerde Toengkoe Amir naar Asahan terug om nu verder zich bezig te houden met de toestanden in het landschap, aan het hoofd van welks zelfbestuur hij te eeniger tijd zou geroepen worden. De laatste jaren had hij in Asahan de leiding van de irrigatie-werken voor sawah-cultuur te Bandar Poeloe. Totdat de sloopende ziekte dezen eersten der Oostkustsche vorstentelgen, die voor zijn toekomstige taak een doelbewuste opleiding genoot, aan zijn bestemming kwam onttrekken.

Toengkoe Besar Amir was bij de Inlandsche bevolking zeer gezien. De Europeanen, die met hem in aanraking kwamen — inzonderheid de ambtenaren — waardeerden zijn sympathiek, bescheiden optreden. De Europeesche sfeer had hem zijn eenvoud niet ontnomen.

Een Tobaneesche Handelsvereeniging. Een aantal Bataksche hoofden van de Tobahoogvlakte hebben een handelscorporatie opgericht met een kapitaal van vijf ton, waarvan de bedoeling is den benzoë-prijs naar boven te brengen. De onderneming draagt een coöperatief karakter en wil productie en verkoop regelen. De Javabode vermoedt, dat Chin. kooplieden in deze combinatie betrokken zijn.

De Chineesche consul. De Javabode van den 12 Augustus schrijft:

Gisterenmorgen is de Chineesche consul alhier van Singapore aangekomen. Hij werd opgewacht door het bestuur van Tiong Hoa Hwee Koan en naar het gebouw te Patekoan gebracht. Hier hield de consul een toespraak, waarin hij erop wees, dat door zijn komst geen verandering wordt gebracht in den politieken toestand der Chineezen hier.

Hij reed vervolgens naar het Javahotel, waar hij zijn intrek heeft genomen. Uit vele woningen van Chineezen hing de republikeinsche vlag, en gisteravond werd geïllumineerd.

Voor het eerst maakt thans de Chineesche regeering van haar op 8 Mei 1911 gesloten overeenkomst met de Ned. regeering gebruik om een consul aan te stellen.

De heer Soei Sonchi Tchoa was reeds het vorige jaar door de vroegere keizerlijke regeering aangewezen om als consul te Batavia op te treden.

Kennend de revolutionaire gezindheid van de bevolking hier, was hij, als keizerlijk ambtenaar, wel wat bevreesd voor zijn leven. Hij ging dus niet naar Batavia. Thans heeft de republikeinsche regeering zijn benoeming bekrachtigd.

Hij heeft dezelfde bevoegdheden en rechten als de consuls van andere mogendheden en moet worden beschouwd als een handelsagent, ter bescherming van den handel van zijn landgenooten in zijn ressort.

Het optreden van den consul heeft geenerlei diplomatiek karakter en zijn komst hier verandert niets in de bestaande verhouding tusschen de Indische regeering en de hier gevestigde Chineezen.

De Zendingsarbeid. Het Soer. H.blad vernam 10 Aug. uit Batavia, dat de van daar per „Vondel" naar Europa vertrokken ds. Wielinga, miss. predikant op Soemba, niet uitsluitend beoogt het nemen van rust na zijn zendingsarbeid, maar eveneens naar Europa gaat in verband met de zaak Deijsenroth.

De door deze en een kameraad gepleegde gruwelen blijken een nadeeligen invloed te hebben uitgeoefend op den zendingsarbeid, weshalve ds. Wielinga zich voorstelt maatregelen uit te lokken in het belang der zending.

Wetenschappelijke expeditie. 15 Augustus vertrok van Soerabaja een wetenschappelijke expeditie naar Nw.-Guinea, waartoe behooren kapitein Franssen Herderschee, luitenant Snel, adj.-kwartierm. Hulst en een soldaat-schrijver, alsmede 40 man dekking.

Oorlog en marine. Onder dit hoofd schrijft De Javabode van 13 Aug. jl.:

„Nu voor Nederlandsch-Indië nieuwe verdedigingsplannen worden beraamd, leek een grondige bespreking van de begrootingen van oorlog en marine van het Indisch Ontwerp voor 1913 alleszins aan te bevelen.

Ons is echter ter oore gekomen, dat bijzonderlijk van de Indische oorlogsbegrooting vele zeer belangrijke onderwerpen zijn afgevoerd, die mogelijk nog in Nederland op de begrooting zullen worden gebracht, terwijl dit wellicht ook het lot zal zijn van verschillende bij suppletoire begrooting voor den dienst 1912 aanhangig gemaakte voorstellen.

Te verwachten is derhalve, dat de in Sept. a.s. bij de Staten-Generaal in te dienen oorlogsbegrooting voor Indië een geheel ander beeld zal geven en heel andere cijfers zal vertoonen dan het ontwerp, dat door de Indische regeering is openbaar gemaakt, zoodat het ons niet vruchtbaar voorkomt dit onderwerp tot uitgangspunt dier bespreking te nemen.

Daarom zullen wij die bespreking tot Novemoer uitstellen.

Het lag in onze bedoeling dan tevens aan de orde te stellen de vraag in hoeverre de begrooting van het D. v. O. kunstmatig gedrukt wordt door posten, die eigenlijk ten laste van andere departementen behooren te komen.

Om een voorbeeld te noemen:

Het korps gewapende politie (B. B.) legt de hand op een pas van de Hoogere Krijgsschool gekomen officier, wiens opleiding het D. v. O. ongeveer 20 duizend gulden heeft gekost, zonder dat B. B. aan Oorlog een cent restitueert van die opleidingskosten. Hetzelfde korps tapt regelmatig het D. v. O. zijn beste onderofficieren af, zonder iets bij te dragen aan de kosten der kaderscholen van het Departement.

En zoo zijn er meer punten, die wel de overweging waard zijn en die zeker in andere banen zouden worden geleid, wanneer het mogelijk ware ook voor het D. v. O. de beginselen eener commercieele boekhouding toe te passen.

De departementen, die thans hun beheer op die basis inrichten, Justitie (Gevangeniswezen), Gouvernementsbedrijven (Staatsspoorwegen), flatteeren thans hunne balans ten koste van Oorlog en dit kan, in een tijdperk dat in 's lands welbegrepen belang veel voor het D. v. O. gevraagd moet worden, niet gewenscht zijn.

De belastingbetalers critiseeren als regel uitsluitend het eindcijfer der oorlogsbegrooting. Het kan dus niet anders dan juist genoemd worden, wanneer dat eindcijfer niet wordt opgedreven ten bate van andere takken van staatsdienst.

Afschaffing der Regentsfuncties te Soerabaja.

Volgens het Soer. Hbl. zou de Regeering het voornemen hebben de regentsfunctie te Soerabaja op te heffen, zooals dit vroeger te Batavia is geschied. Als motieven daarvoor werden o. a. aangevoerd: In plaatsen als Soerabaja, Semarang en Batavia is de regent eigenlijk niet meer dan een decoratieve figuur. Nu doet zich te Soerabaja het geval voor, dat de regent ontslag heeft gevraagd en geen kinderen nalaat, die hem kunnen opvolgen. Een opvolger van den tegenwoordigen functionnaris zou dus elders gezocht moeten worden.

Dat de afschaffing van den regentsrang te Batavia zoo goed gewerkt heeft, valt te betwijfelen; men heeft jaren lang getracht het te doen zonder regent, maar ten slotte heeft men gezien, dat ook daar een centraal inlandsch gezag noodig was en heeft men eenige jaren geleden er een patih (onder-regent) benoemd, die boven de districtshoofden stond.

Men moge van oordeel zijn, dat op de hoofdplaatsen Semarang en Soerabaja de regent niet meer is dan een decoratieve figuur, men mag echter niet uit het oog verliezen, dat de hoofdplaatsen slechts een zeer klein deel zijn van de regentschappen, die zich ver in de binnenlanden uitstrekken en waar het gezag van den regent zeer noodig is.

Deze beide regentschappen tellen binnenlandsche districten met gebrekkig bevloeide bouwvelden, vaak aan overstroomingen blootgesteld of door droogle bedreigd en daar kan een krachtig regent zeer veel doen voor de bevolking.

Dat de regent, die nu zijn ontslag heeft gevraagd, geen kinderen heeft om hem op te volgen, is geen reden om elders te zoeken.

Deze regent is zijn vader in 1901 opgevolgd, en deze vader liet vele zonen na, zoodat uit de broeders van den aftredenden titularis wel een keuze zal zijn te doen. Aldus meent het blad.

Suriname.

De opmerking, die wij ons in het nummer van 18 Juli van dit weekblad veroorloofden over de weinig oogelijke collectie stopflesschen, waarin een deel van de Surinaamsche inzending op de Koloniale Landbouwtentoonstelling te Deventer was verpakt, gaf den Secretaris van de Permanente Tentoonstellingscommissie te Paramaribo aanleiding zich tot onze redactie te wenden. Wij nemen gaarne nota van de verstrekte inlichtingen, die tot zekere hoogte de zaak verklaren; maar daardoor worden wij versterkt in onze meening, dat de door ons gegeven raad goed is en wij hopen, dat de permanente-tentoonstellingscommissie dien zal willen opvolgen.

In zijn „Verslag van het achttiende Internationale Amerikanisten Congres" (bijvoegsel tot de Ned. Staatscrt. van 4 Sept. 1912, no. 206), deelt Jhr. L. C. van Panhuys mede, dat het geschrift „Gegevens betreffende Suriname" — door de Nederl. Sub. commissie voor de wereldtentoonstelling te Brussel samengesteld — ten behoeve van de in 1915 te San Francisco te houden wereldtentoonstelling in het Engelsch zal worden uitgegeven.

Het ligt dus in de bedoeling onze kolonie aan deze tentoonstelling te doen deelnemen. De permanente commissie te Paramaribo neme bij tijds maatregelen om de kolonie niet alleen degelijk maar ook oogelijk voor den dag te doen komen. Zij houde in het oog dat voor overpakking van de ingezonden artikelen in den regel de tijd en de gelegenheid ontbreken als de inzending op de tentoonstelling is aangekomen.

***

Aan het evengenoemde hoogst belangrijke verslag van Jhr. van Panhuys — die als Nederl. gedelegeerde het congres bijwoonde — ontleenen wij het volgende:

„Een waardeerend woord werd door Sir Clements (Markham, den voorzitter van het congres) aan het Surinaamsche Koloniaal Bestuur gewijd naar aanleiding van de voordracht van den ondergeteekende „Recent discoveries in Dutch Guiana". Het daarin medegedeelde over de ontdekkingen van den officier van gezondheid Flu, nopens de malaria in Suriname wekte groote belangstelling; van het ter verdeeling gereed gelegde gedrukte overzicht van de voordracht, waren den tweeden dag geen exemplaren meer over en het bekende medische tijdschrift „The Lancet" maakte van de bedoelde malaria-ontdekkingen en van de in de kolonie toegepaste salversaangeneeswijze bij framboesia-tropica melding. Een exemplaar van het in 1912 ter Algemeene Landsdrukkerij gedrukte en bij de firma Martinus Nijhoff verkrijgbaar gestelde rapport over de malaria in de binnenlanden van Suriname, door den heer Flu, werd aan het Congres aangeboden. De voordracht werd toegelicht door de groote kaart van Suriname, samengesteld door den secretaris van de commissie tot wetenschappelijk onderzoek van de kolonie, den heer L. A. Bakhuis. Ook bij de volgende voordracht: Development of ornament amongst the Bush negroes in Surinam was de voorzitter tegenwoordig. De derde voordracht was: A few observations on Carib numerals"........

Aan de Nederlandsche regeering werd dank gebracht voor de door jhr. v. Panhuys, namens Haar gedane mededeeling, dat het congres in 1916 in Nederland (te 's-Gravenhage) welkom zou zijn.

In een op 4 Juni op uitnoodiging van het bestuur van het Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland gehouden zitting, werd besproken of een algemeen congres voor anthropologische (ethnologische) vraagstukken wenschelijk zou zijn. De vergadering werd geleid door dr. Maudslay, voorzitter van het Instituut.

Uit de discussie bleek, dat men het vrijwel algemeen wenschelijk, zoo niet noodzakelijk, achtte, voor anthropologen een goede gelegenheid te scheppen, om met beoefenaars van eigen en aanverwante vakken mondeling van gedachten te kunnen wisselen. De tegenwoordige congressen, die in verschillende werelddeelen soms tegelijkertijd werden gehouden of waar soms slechts een enkel anthropologisch vak werd behandeld, gaven die gelegenheid niet. Het zou trouwens ook niet mogelijk zijn al die congressen bij te wonen.

Evenmin was het voldoende om alleen door tijdschriftenlectuur elkanders arbeid te leeren kennen. Voorts werd gewezen op het belang van eenheid in nomenclatuur en op de voordeelen van internationale verdeeling van wetenschappelijken onderzoekingsarbeid, (welke verdeeling, indien mogelijk, slechts op een algemeen congres met vrucht zou kunnen worden voorbereid. De vraag: is een algemeen congres wenschelijk, werd ten slotte met algemeene stemmen bevestigend beantwoord.

De vergadering besloot echter de verdere bespreking over te laten aan een klein internationaal comité. Na een korte schorsing van de zitting werden daartoe gekozen: Maudslay (voorzitter), Boas, Capitan, Duckworth, Heger, Hrdlicka, Krämer, Lafone Quevedo, Marett (secretaris) Waxweiler en jhr. van Panhuys.

Bovengenoemd comité hield onmiddellijk daarop zijn eerste vergadering en nam o.a. de volgende besluiten:

1. Het organisatie-comité zou tot elf personen beperkt blijven.

2. Een Algemeen Comité zou bovendien worden gevormd.

3. Het algemeen congres zou niet vóór 1915 worden gehouden.

4. Overleg zou door sub-comité's worden gepleegd met:

het Congrès Intern. d'anthropologie et d'archaeologie pré-historiques (Capitan, Duckworth, Hrdlicka, Marett);

het Intern. Amerikanisten-Congres (Boas, Capitan, Heger, Hrdlicka, Maudslay);

het Intern. Congres voor Godsdienstgeschiedenis (Marett en jhr. van Panhuys);

5. De secretaris zou een programma voor het algemeen congres ontwerpen.

Op de aan jhr. v. Panhuys gedane vraag, of het eerste algemeen congres in Nederland zou kunnen worden gehouden, werd door hem geantwoord, dat hem door de Nederlandsche regeering was opgedragen mede te deelen, dat het Amerikanisten-congres in 1916 in Nederland welkom zou zijn, doch dat hem het gevoelen van de Nederlandsche regeering over de eerst heden ter sprake gebrachte aangelegenheid van een algemeen anthropologen-congres natuurlijk niet bekend kon zijn. Voor zich persoonlijk was hij van meening, dat een regeering, die herhaaldelijk blijk had gegeven van hare belangstellingen in de Amerikanisten-congressen, voor de aangelegenheid van een algemeen congres, waarin het Amerikanisten-congres wellicht in het vervolg zou worden opgelost, niet onverschillig zou zijn, en dat zij de in het comité uitgesproken gevoelens, om aan Nederland de eer te gunnen van het eerste congres, op prijs zou stellen. Ook was naar de meening van jhr. van Panhuys Nederland voor den aanvang van dergelijke congressen als aangewezen, het land van het Vredespaleis, het land waar de vrijheid van gedachte van oudsher een toevlucht had gevonden waar men, zooals wellicht nergens ter wereld, kennis nam van wat in de groote naburige rijken op wetenschappelijk en ook op ander gebied werd de praesteerd, waar tal van geleerden zich op velerlei gebied hadden onderscheiden.

Hij beloofde over deze aangelegenheid aan Hunne Excellentiën de ministers van binnenlandsche zaken en van koloniën rapport te zullen uitbrengen.

Hij kon nog mededeelen, dat in het algemeen comité zitting hebben genomen de heeren dr. Durkheim, dr. von Luschan, dr. Manouvrier, dr. Niederle, dr. A. W. Nieuwenhuis, dr. Pigorius, dr. Radloff, dr. Seler, dr. Sergi, dr. Sternberg en dr. von den Steinen.

Voor Nederland zullen o.a. worden aangezocht de heeren: dr. A. Kuyper, prof. dr. H. Kern, prof. de Groot, prof. Snouck Hurgronje, prof. Visscher, de heer IJzerman.

Voor Engeland de heeren: drs. Balfour, Frazer, Haddon, Hodson, Joyce, Keith, Lang, Read, Rivers, Seligmann en Westermarck.

In overeenstemming met de over de Amerikanisten-congressen in 1902, 1904 en 1908 uitgebrachte verslagen, eindigt Jhr. van Panhuys zijn verslag met een overzicht van hetgeen over de Nederlandsche West-Indische koloniën sedert het vorige verslag (dat in October 1909 verscheen) op wetenschappelijk en daarmede verwant gebied het licht zag.

Aan dit zeer volledig overzicht willen wij slechts de mededeeling ontleenen, dat met de Suriname- en Corantijn-expeditie de topographische opname van het binnenland van Suriname beëindigd is. Thans worden in de kuststreek punten astronomisch bepaald en opmetingen gedaan, die met de in het binnenland verkregen uitkomsten de samenstelling van een betrouwbare kaart van de geheele kolonie mogelijk zullen maken. Jhr. van Panhuys eindigt zijn verslag met deze woorden: Al moge ook met groote waardeering worden vastgesteld, dat de in het verslag over het in 1902 gehouden Amerikanisten-Congres uitgesproken wenschen tot vermeerdering van de kennis van de N. W.-I. koloniën ruimschoots in vervulling zijn gegaan (Staatscourant van 18 Maart 1903 No. 65), zoo vestigen wij nog de aandacht op de wenschelijkheid van archaeologisch

onderzoek in de kolonie Curaçao, van het nagaan en uitwerken van het door de gebroeders Penard te boek gestelde over de Indianen en van het doordringen in de godsdienstige begrippen van de Boschnegers, of liever van de zgn. loekoemans, de „zieners" onder hen. Met nadruk wordt er op gewezen dat het onderzoek naar deze leemten in onze kennis slechts door deskundigen of onder behoorlijke deskundige leiding zou kunnen worden ondernomen."

***

Aan de N. R. Ct. van September ontleenen wij het bericht, dat op het 4de intern. congres voor godsdienstgeschiedenis van 9-13 September te Leiden te houden, Jhr. L. C. van Panhuys zal spreken over den heidenschen godsdienst van de Boschnegers in Nederlandsch Guyana.

Curaçao.

De uitvoer naar het buitenland bedroeg in het 2e kwartaal van dit jaar *f* 589.445 tegen *f* 630.511 in het 1e kwartaal.

Curaçao zelf voerde uit *f* 233.969 waar bij de steenkolen niet begrepen zijn. De hoeden-uitvoer bedroeg *f* 146.064, belangrijk minder dan in het 1e kwartaal (*f*227.814). Aruba voerde uit *f*142.999, belangrijk meer dan in het 1e kwartaal (*f*85.896), welke vermeerdering hoofdzakelijk te danken is aan een grootere uitgevoerde waarde aan goud en phosphorzure kalk.

De overige eilanden bleven gelijk of wijzen eenige kleine vermindering aan.

***

Het s.s. „Prins Frederik Hendrik" alhier 11. Zaterdag aangekomen, is, wegens het innemen van lading te Trinidad, in quarantaine gesteld. De passagiers werden in de quarantaine-inrichting aan de Caracasbaai opgenomen, terwijl de boot in 't Schottegat in quarantaine gesteld werd. Na vijf dagen werden de passagiers en het schip tot het vrije verkeer toegelaten.

Onder de passagiers bevond zich ook de heer J. G. Kakebeeke, specialiteit voor het landbouwonderwijs, die na een kort verblijf alhier via New-York naar Nederland terugkeert.

(Cur. Crt.)

***

In plaats van de Prins Willem III, die hier volgens het vaarplan van den K. W. I. M. 17 dezer moet aankomen, wordt de „Sirius" van de Kon. Holl. Stoomboot-Mij., verwacht.

Aan boord bevindt zich Dr. Cramer, directeur van landbouw in Suriname.

(Cur. Crt.)

***

De Curaçaosche correspondent van de N. R. Ct. vernam van een Colombiaan uit Rio Hacha, dat de ex-president van Venezuela, Castro, ware hij weder aan het bewind gekomen, booze plannen tegenover Curaçao had.

„De gewezen held had n.l. een duren eed gezworen, dat een van zijn eerste regeeringsdaden zou zijn geweest Curaçao een hak te zetten: hij zou hier een landing beproefd hebben met een leger van 5 of 8000 man, om dit eiland te vuur en te zwaard te verwoesten en hier een op moderne Castroïstisch-Venezolaansche leest geschoeide voorstelling van den Sabijnschen Maagdenroof te geven. Echter heeft zijn ziekte hem verhinderd, deze vriendelijke plannen uit te voeren."

Wij gelooven, dat Castro zich nog wel eens bedacht zoude hebben vóór hij aan zulke een dolzinnigen maatregel uitvoering had gegeven; het is geenszins onmogelijk op de onbeschermde eilanden Bonaire en Aruba een „raid" te volvoeren, maar we leven niet meer in de middeleeuwen en de gevolgen van zulk een overval zouden Castro duur hebben te staan gekomen.

***

In eene correspondentie van 13 Aug. j.l. wordt in de N. R. Ct., naar aanleiding van het bekende rapport van onzen gezantschapssecretaris te Washington over den gezondheidstoestand op Curaçao, vermeld, dat er eene commissie destijds benoemd werd die in het bijzonder de opdracht had, na te gaan wat er gedaan zou kunnen worden tegen de verspreiding van venerische ziekten.

De correspondent vervolgt:

„De vraag in het midden gelaten, of de passieve houding van onze autoriteiten inzake de bestrijding van venerische ziekten al dan niet in overeenstemming is met de bestaande omstandigheden, mag overigens, met volle erkenning van hetgeen de Amerikanen in de door hen onderhanden genomen landen op sanitair gebied in het algemeen tot stand hebben gebracht, daarnaast toch wel in het licht worden gesteld, dat ook deze Nederlandsche kolonie althans het hoofdeiland, op het gebied van den gezondheidstoestand in het algemeen geen slecht figuur slaat. Dit is de meening van prof. dr. Max Schottelius, professor in de gezondheidsleer aan de universiteit te Freiburg in Baden, die thans een studiereis doet door West-Indië en een gedeelte van Zuid- en Midden Amerika.

Zijn indruk van Curaçao is over het algemeen zeer gunstig. Hoe roemt de zindelijkheid van Willemstad, thans vooral, met het oog op het heerschen van pest in verschillende omliggende landen, een factor van groot belang, terwijl de hier getroffen maatregelen tegen de inbrenging van besmettelijke ziekten eveneens zijn goedkeuring mochten wegdragen. In sommige opzichten acht hij het hier beter ingericht dan op al de andere tot dusver door hem bezochte plaatsen: zoo vindt hij onze quarantaine-inrichting niet alleen goed gelegen, maar ook in uitstekende orde, zooals er geen tweede in deze buurt gevonden wordt. Ook over onze medici heeft hij zich zeer waardeerend uitgelaten.

Prof. Schottelius is voornemens bij zijn terugkeer in Europa een beschrijving van zijn reis in deze streken uit te geven. Dit werk moge een ruime verspreiding vinden, niet het minst in Noord-Amerika,

FEUILLETON.

„TALES OF BENGAL".

bij BANERJEA.

SCHEURING IN DE FAMILIE.

Nalini werkte hard voor de B. L. graad, niet om zijn eigen zakken te vullen met voordeelige zaakjes te bepleiten, maar om in staat te zijn zijne arme landgenooten te helpen, die zoo dikwijls het slachtoffer worden van hen, die over ruime geldmiddelen te beschikken hebben.

Zoodra hij gepromoveerd was, werd hij als advocaat ingeschreven bij den Hoogen Raad te Calcutta. Hij maakte er zich onmiddellijk een stelregel van, geen geld aan te nemen van arme cliënten. Na verloop van een tweetal jaren kwam Nalini echter reeds tot de overtuiging, dat er te Calcutta geen droog brood te verdienen viel, daar er veel te veel rechtsgeleerden waren; daarom trok hij naar Ghoria, waar hij genoeg te doen zou vinden. Ongeveer een maand na zijn aankomst wilde een grondeigenaar van Kadampur, Debendra Chandra Mitra geheeten, een van diens pachters in rechten vervolgen voor het plaatselijk gerechtshof. Nalini verdedigde de zaak van den verweerder en deed dit zóó goed, dat de aanklager de kosten moest betalen. Debrenda Babu was woedend op den jongen rechtsgeleerde en besloot hem deze daad betaald te zetten.

Ongeveer een week daarna kreeg Nalini een telegram uit Benares, waarin men hem het overlijden van zijn moeder berichtte. Hij bestelde onmiddellijk rouwkleederen en snelde naar het huis van zijn broeder Jadunath Babu, die eveneens het treurig nieuws reeds vernomen had. Zij gingen daarop samen naar Benares om hun bedroefden vader te troosten.

Na de gebruikelijke maand van rouw, maakte Jadunath Babu toebereidselen om op grooten schaal de srâdh te vieren, door aan aanzienlijke Brahmanen geschenken te geven, zijn bloedverwanten te onthalen en aalmoezen aan de armen uit te deelen. Er werd geen geld gespaard, ter eere van de nagedachtenis zijner moeder. Alles zou goed gegaan zijn, indien niet een van de dorpelingen onaangenaamheden had te weeg gebracht. Debendra Babu namelijk, die een gelegenheid om wraak te nemen, had afgewacht, ging van huis tot huis om de menschen te bewegen geen deel te nemen aan de srâdh, wijl Nalini niet in zijn eigen kaste getrouwd was. Jadunath Babu was hierover diep gegriefd. Hij raadpleegde zijn broeder Nalini, wat hun te doen stond. Deze meende, dat het hun gemakkelijk zou vallen dien tegenstand te overwinnen, behalve misschien bij Debendra Babu.

Zoodra het oogenblik der giftenuitdeeling aangebroken was, zond Jadunath Babu aan elken gegoeden inwoner van 't dorp een geschenk, doch allen zonden het terug, zonder een enkel woord van opheldering. Nalini was niet zoo wanhopend over deze afwijzing als zijn broeder en raadde dezen aan, te trachten Debendra Babu te kalmeeren en indien dit mislukte

waar men Curaçao over één kant scheert met andere plaatsen in deze buurt, die uit een hygiënisch oogpunt er lang niet zoo goed aan toe zijn, ja zelfs, waar het heerschen van pest officiëel vastgesteld is, terwijl tot dusver die ziekte zich hier in het geheel niet vertoond heeft."

De correspondent deelt verder mede, dat er in de kolonie Curaçao nog plaats is voor enkele jonge geneesheeren, die zich een flink bestaan willen verzekeren. Op het hoofdeiland zijn thans, nu er drie geneesheeren buiten lands afwezig zijn, slechts vijf doctoren op eene bevolking van 32.585 inwoners.

Zoowel in de stad als in de buitendistricten zijn dringend meer geneesheesen noodig. Op de eilanden Aruba en Bonaire en St. Martin is slechts een doctor aanwezig, terwijl Saba en St. Eustatius samen het met één doctor moeten doen, hoewel deze eilanden uren zeilens van elkaar gelegen zijn.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De verhouding van de kampongs tot de Gemeenteraden op Java.

In de huishoudelijke vergaderingen van 22 October van 5 November 1911 van de vereeniging van Inlandsche ambtenaren te Semarang, werd, met betrekking tot dit onderwerp het navolgende gezegd:

Men is algemeen van oordeel, dat men van de kamponghoofden zeer weinig hulp krijgt bij het bevorderen van orde en veiligheid en uitvoeren van politie en bestuursmaatregelen.

De oorzaak daarvan wordt toegeschreven aan hunne onvoldoende inkomsten, bestaande in pantjens en eenige wisselvallige emolumenten, waardoor het hun weinig kan schelen of ze in hunne functiën gehandhaafd worden of niet. Worden ze gedwongen veel werk te verrichten, dan leggen ze hunne betrekkingen neer. Zij vinden geen voldoende compensatie voor hunne moeite in het aanzien, dat ze in de kampongs genieten.

Gegoede Inlanders laten zich dan ook niet tot kamponghoofden kiezen.

Als middel tegen onwilligheid of onverschilligheid der kamponghoofden wordt aanbevolen voldoende bezoldiging, welke gedeeltelijk gevonden kan worden in een belasting, inplaats van afkoop van pantjen-diensten.

Van de ongeveer 100 kampongs van de hoofdplaats Semarang zijn er slechts 13 Gouvernements-kampongs. Het zou onbillijk zijn om de eigenaren der particuliere landen te doen bijdragen in de betaling der kampongbeambten. De vraag van de verhouding tusschen de kampongs tot den Gemeenteraad, welke actueel is, is eveneens in Mangoenghardjo ter sprake gebracht.

Daarbij werd door een der aanwezigen de vraag gesteld of het niet beter zou zijn de Inlandsche autonomie te doen verdwijnen en de behartiging der belangen van de Inlandsche gemeenten, de kampongs, geheel te doen overdragen aan den Gemeenteraad.

Ten einde die vraag te kunnen beantwoorden, werd eerst de aandacht gevraagd voor de verhouding tusschen de Locale Raden en de Inlandsche gemeenten, zooals die thans bestaat.

Een der aanwezigen beweerde, dat een Locale Raad geen bemoeienis heeft met de kampongbelangen, aangezien bij de instelling der Locale Raden nog wordt gehuldigd de autonomie der Inlandsche Gemeente, als bedoeld in art. 71 van het Regeerings-Reglement, zoodat, om tot het onderwerpelijke te komen, de Gemeenteraad te Semarang geen bepalingen mag invoeren, die ingrijpend zijn voor de kampong huishouding.

Daartegenover staat dat de Gemeenteraad, welks ressort insluit de verschillende Inlandsche Gemeenten, haar belangen moet behartigen, terwijl de Gemeenteraad niet te volle vrijheid heeft om die maatregelen te treffen, welke noodig zijn om aan zijne verplichtingen te voldoen. Immers, kunnen die maatregelen gestuit worden door het recht der kampongs om hare eigen huishoudelijke belangen zelf te regelen. Van daar dan ook dat het beter zou zijn de belangen van de Inlandsche gemeenten geheel aan den Gemeenteraad ter behartiging over te dragen, met vermeerdering van het aantal Inlandsche leden in dien Raad.

Andere aanwezigen vonden dit niet raadzaam.

De gemeenteraadsleden zijn in den regel te vooruitstrevend en niet voldoende op de hoogte van de gewoonten, gebruiken en heerschende denkbeelden van de Inlandsche bevolking, waardoor zij allicht maatregelen kunnen uitlokken die de ontstemming der Inlanders veroorzaken. Er wordt niet getwijfeld aan de goede bedoelingen der leden om de Gemeente vooruit te brengen, maar als zij weinig of geen rekening houden met de inzichten der meerderheid der gemeenteleden, in casu de Inlanders, dan verdwijnt het karakter van een gemeentevertegenwoordiging en vervalt men meer in een autocratisch bestuur. In plaats van zooals nu onder gouvernementsambtenaren, zal men dan komen te staan onder een groep gemeenteraadsleden. Het zou daarom beter zijn om den toestand te laten zooals hij nu is.

Is er een maatregel bepaald noodig in het belang van de gemeente, waarbij kampongs of desa's betrokken zijn, dan kan immers de medewerking van het plaatselijk of Gewestelijk bestuur dan wel van de Regeering worden ingeroepen om het tot uitvoering te brengen. Door het vermeerderen van het aantal Inlandsche gemeenteraadsleden, zou bovengenoemd bezwaar slechts in geringe mate kunnen worden ondervangen, omdat de meeste Inlanders niet volloende ontwikkeld en welbespraakt zijn om behoorlijk voor de belangen van hunne landgenooten te kunnen opkomen.

De meerderheid der vergadering was vóór handhaving van den bestaanden toestand.

Inlandsche scholen in de onderafdeeling Kota Baroe (Batang Hari=districten = Westkust van Sumatra).

Kota Baroe is de hoofdplaats van de onderafdeeling Batanghari districten, welke wordt bestuurd door een Kapitein-Civiel-Gezaghebber, die in die taak wordt bijgestaan door de volkshoofden onder de titels van radja en penghoeloe.

Hoewel het district nog slechts een negental jaren onder het gezag van Nederland staat, zoo zijn er nu reeds een zestal scholen opgericht.

Volgens de Oetoesan Melajoe van 22 Mei

zou hij iets anders er op verzinnen. De twee broeders gingen daarop samen naar hun vijand en, hem te voet vallende, smeekten zij hem hun te zeggen, waarmede zij hem beleedigd hadden.

— Gijlieden zijt veel hooger in stand dan ik, luidde het sarcastische antwoord van Debendra Babu, en het zou aanmatigend van mij zijn met u om te gaan. Gij kent toch wel de fabel van den ijzeren en den aarden pot?

— Mahàsay, hernam Jadunath Babu, wij zijn jong genoeg om uw zoons te kunnen zijn; indien wij u onwillens beleedigd mochten hebben, vragen wij u nederig om vergiffenis.

— U hebt geleerd mooi te praten, antwoordde Debendra Babu. Nalini denkt, dat hij een Lord is. Tegenwoordig hebben de jonge menschen geen respect meer voor de ouderen.

— Nalini is nog niet veel meer dan een aankomende jongen, zei Jadunath Babu, en ik ben er zeker van, dat hij niet de minste bedoeling heeft gehad om u te kwetsen.

— Waartoe dient het nonsens te verkoopen? Gaat heen, snauwde Debendra Babu, naar de deur wijzend.

De beide broeders verroerden zich niet, maar Jadunath Babu en zei:

— Wilt ge onze fouten niet vergeven of ze ons althans noemen?

— O jawel, indien ge dat verlangt, antwoordde Debendra Babu op afgemeten toon. Nalini is een banneling uit onze kaste en daarom kan niemand, die een achtenswaardig Hayastha is, deelnemen aan de sràdh voor uw moeder.

Jadunath Babu werd nu driftig en riep uit:

— Indien er een vlekje is op den stamboom van mijn schoonzuster, wat moet men dan wel van zeggen ván menschen, die bezoeken afleggen bij vrouwen, van uitheemschen godsdienst, eten uit hare handen aannemen en sterken drank met haar verorberen?

Dit was de genadestoot. Iedereen wist wel, dat Debendra Babu een intieme verhouding had met een Mohammedaansche vrouw, Seraji geheeten, maar daar hij iemand van geld was, durfde niemand voorstellen hem uit de kaste te verbannen.

Debendra Baba barstte in woede los en riep:

— Hoe nu! Gij durft mij de les lezen — gij onnoozel wicht! Gauw mijn deur uit!

Bij deze woorden verdween hij in zijn binnenkamer, terwijl de beide broeders moedeloos de deur uitgingen.

Zoodra zij thuis waren, beraamden zij echter een goed plan. Bij iedere samájik voegden zij een enveloppe met een billet van tien ropijen en zonden die rond bij hun buren. Het gezicht van het geld scheen opeens alle vooroordeelen te doen verdwijnen. Allen namen de giften aan en sommigen waren schaamteloos genoeg er op te zinspelen, dat dergelijke geschenken ook aan hun ooms en neven welkom zouden zijn.

Debendra Babu was zeer teleurgesteld over het mislukken van zijn opzet. Hij zwoer een duren eed, dat hij niet zou rusten, vóór hij de familie Basus met wortel en tak had uitgeroeid. Ook hij bedacht een plan. Dit zou door een in het dorp algemeen bekende weduwe ten uitvoer gebracht moeten wor-

no. 41, komen die onderwijsinstellingen, behalve te Kota Baroe, voor te Poelau Poendjoeng, Sigoentoer, Alai Sihat, Pangkalan en Soengei Limau. Het aantal leerlingen bedraagt van 60 tot 200 per school, terwijl de onderwijzers allen van Menangkabausche afkomst zijn. Zoowel van bestuurs- als van Inlandsche zijde wordt in het onderwijs veel belangstelling getoond. Aangezien gebrek aan Menangkabausche onderwijzers bestaat, worden landgenooten, die de acte van kweekeling bezitten in bovengenoemd blad opgewekt naar de opengevallen plaatsen te dingen.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De opstootjes te Balik papan.

Naar aanleiding van de onlangs plaats gehad hebbende opstootjes te Balik papan (afdeeling Koetei-Residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo), waarbij tot demping de militaire macht moest worden te hulp geroepen, wordt in de Pernia-gaän van 3 Juni j.l. no. 123, ten aanzien van die vestiging en van zekere dààr heerschende toestanden, door Ixias Pyrene het een en ander medegedeeld, waaraan wij het volgende ontleenen:

In het jaar 1897, dus nu een vijftien jaar geleden was het terrein, gelegen om de baai van Balikpapan nog slechts, behalve aan enkele daar wonende visschers en andere vreemde Inlandsche zeevarenden, alleen aan het Inl. zelfbestuur bekend. Thans is Balikpapan, tengevolge van de tot ontwikkeling gekomen petroleum-industrie, met al den aankleve daarvan, een gevestigde welvarende plaats waar de woningen met het vóór-uitzicht naar de zee op de omliggende heuvels zijn gebouwd en waar tal van vreemde werkkrachten een behoorlijk levensbestaan vinden. De zandachtige petrouleumhoudende terreinen om de Balikpapanbaai gelegen, werden toenmaals door het Koeteisch zelfbestuur, voor den tijd van 75 jaren, op de gebruikelijke voorwaarden in erfpacht afgestaan aan den gewezen Hoofdingenieur bij het Mijnwezen in Ned.-Indië J. H. Menten, waarna ze werden overgeschreven ten name van de Ned.-Ind. Industrie en Handelsmaatschappij, die terstond de noodige energie ontwikkelde en de gronden met kracht begon te exploiteeren. Eerst late volgde de combinatie met de Konink1. maatschappij tot exploitatie van petroleumbronnen in Ned.-Indië. De Nederl.-Indische Industrie en Handelsmaatrchappij werkte hoofdzakelijk met Engelsch kapitaal, en richtte te Balikpapan een refinerij van ongeveer 2 millioen gulden waarde op en behandelde en betaalde haar personeel goed. Dit personeel bestond uit Europeanen, n.l. Engelschen en Nederlanders, alsmede Amerikanen, die in het algemeen de leiding der werkzaamheden hadden en uit een aantal Chineesche, Inlandsche en andere vreemde werkkrachten, die de werken hadden uit te voeren. Het aantal dezer bedraagt thans ongeveer 3000 man.

De afstand van Balikpapan tot Samarinda, d. i. de hoofdplaats van de afdeeling, is per stoomschip over zee van 6 tot 8 uur. Het spreekt van zelf, dat een kleine plaats met een opgehoopt aantal menschen in een heet klimdat niet tot de gezondste behoort. Malaria is er de meest voorkomende ziekte. Gelukkig evenwel zijn de morgenuren vrij koel en is er een regenval die de hitte behoorlijk tempert.

Van de vreemde werkkrachten zijn de Klingaleezen het best bestand tegen het klimaat. Deze zijn meestal afkomstig van de Tandjong Pagar Wharf Company te Singapore, waar zij aan harden arbeid in de zon gewoon zijn geraakt en die afkeerig zijn van regenwater. Zij baden zich met warm water wrijven hunne huid in met een zekere soort van olie, drogen zich daarna in de zon, zoodat hun lichaam daarna glinstert als een spiegel. De omgang met de Klingaleezen heeft te Balikpapan steeds veel aanleiding tot moeilijkheden gegeven. Terwijl twisten tusschen de Chineesche en Maleische werkkrachten slechts liepen over het halen van water uit de leiding, waren die tusschen hen en de Klingaleezen meestal van ernstiger aard en ook veelvuldiger. Verwondingen met wapens toegebracht aan hoofd, oor en neus waren aan de orde van den dag, somtijds hadden zelfs moorden plaats. Wel was er een Bengaleesche politiemacht ter sterkte van 24 man, maar deze lieden worden meestal in dienstgesteld om als bangmakers te dienen. Met een flesch A. H. V. jenever worden zij gemakkelijk gunstig gestemd en als zij nog grootere hoeveelheden ontvangen en opdrinken, dan heeft men in het geheel geen last van hen. Zij zijn dan onbekwaam voor hun werk, met het gevolg, dat de rust niet kan worden gehandhaafd en Balikpapan bekend staat als een tweede Monte Carlo. Op elk uur van den dag en ook gedurende den nacht wordt in de koelieloodsen gedobbeld, zonder dat zulks wordt verboden terwijl elken Zaterdagavond op den openbaren weg en voor de winkels openlijk gelegenheid tot hazardspel bestaat. Dan is de speelduivel in volle actie.

Men heeft gedurende den dag hard gewerkt, het loon is in den namiddag uitbetaald de credietgevende handelaren zijn in de nabijheid en de maatschappij laat het werkvolk vrij in dezen hel die de kweekplaats vormt van het slechte volk, dat òf in de gevangenis terecht komt òf zich verspreidt in het land tot groote schade van de groote maatschappij. Men kan dus moeilijk zeggen, dat de N.-Indische Industrie en Handelsmaatschappij aan dien toestand geen schuld heeft. Doch ook het Europ. bestuur, nòch te Bandjermasin nòch te Samarinda schijnt dien toestand te begrijpen. Het laatste spreidt alleen werkzaamheid ten toon, zoodra de koelies ter bestraffing worden aangebracht; voor het overige laat men alles op zijn beloop, zoodat er nòch leiding nòch regelmaat bestaat en een ieder kan handelen naar eigen goedvinden.

De maatschappij heeft geen bestuursbevoegdheden te Balikpapan en is daar trouwens alleen aanwezig met het doel om winst te maken. Of dit geschiedt ten koste van het moreel van het werkvolk, gaat haar niet aan.

Zij doet dus al evenveel of even weinig als het Europeesch bestuur, met het gevolg, dat veel werkvolk te Balikpapan tot roover en moordenaar wordt opgeleid.

Balikpapan maakt een deel uit van het gebied van het Koeteisch zelfbestuur. Dit bestuur moet met het Europeesch bestuur samenwerken, doch, waar het eerste te Samarinda reeds weinig te vertellen

---

den. Deze, Hiramani geheeten, was boven den middelbaren leeftijd en woonde in een hutje dicht bij de woning van Debendra. De menschen beweerden, dat God haar bij vergissing als vrouw had geschapen, daar zij alle ondeugden bezat, die den mannen eigen zijn. Het was een feit, dat er altijd eenig onheil voorviel in het huis, dat zij met haar bezoek vereerde, zoodat niemand haar ooit durfde uitnoodigen.

Op zekeren achtermiddag kwam Hiramani een bezoek brengen bij de familie Basus en knoopte een gesprek aan met de vrouwen van Jadunath en Nalini, vroeg haar naar hare huiselijke omstandigheden en gaf allerlei raadgevingen, die men gewoonlijk wel aanneemt, maar zelden opvolgt. Terwijl ze bij elkander zaten te praten, kwam de oudste jongen van Jadunath Babu bij zijn moeder zijn beklag doen:

— Chota Kaka (mijn jonge oom) heeft mij geslagen, omdat zijn inktpot, waarmede ik speelde, uit mijn handen viel.

— Dan hebt ge uw verdiende loon, ondeugende jongen, beweerde zijn moeder, terwijl zij hem nog een flinken klap gaf, waarna het kind hard schreeuwende wegliep.

Hiramani maakte de opmerking:

— Ge moest hem niet slaan voor zulk een klein misdrijf.

— Hij is een ondeugende jongen, die allerlei kwajongensstreken uithaalt, antwoordde de moeder, en als wij hem niet straffen, groeit hij op tot een Badmash (deugniet).

— God beware! zei Hiramani. Maar zou zijn oom hem niet te streng behandeld hebben. Ge hebt toch zeker de striemen wel op zijn rug gezien? Hoe kan iemand een kind toch zoo pijnigen? besloot zij, veelbeteekenend met de oogen knippend.

De moeder kwam blijkbaar onder den indruk dezer woorden en besloot Nalini eens te spreken over de wijze, waarop hij haar zoon behandelde. Hiramani was blijde, op te merken, dat haar vergift begon te werken. Zij ging van de woning der Basus naar Debendra Baba en deelde dezen den goeden uitslag mede. Hij roemde haar zeer, gaf haar een ropij en deelde nieuwe lastgevingen uit.

Hiramani ging nu geregeld de dames Basus bezoeken en liet geen enkele gelegenheid voorbijgaan om de vrouw van Jadunath te ontstemmen door haar te spreken over Nalini's snoodheid. In het begin sloegen zij geen acht op deze aantijgingen, maar langzamerhand geraakte de oudste der twee vrouwen zoozeer onder Hiramani's invloed, dat zij alle verhalen voor zuivere waarheid aannam. Op zekeren dag vroeg zij zelfs aan haar man om zijn broeder de deur uit te zetten en toen haar dit beslist geweigerd werd, verklaarde zij niets meer te willen gebruiken zoolang Nalini bij hen in huis was. Toen hij zag, dat zij dit voornemen beslist wilde doorzetten, gaf Jadunath oogenschijnlijk toe en beloofde hij zijn broeder weg te zenden.

Toen de dorpelingen zagen, dat Hiramani zoo dikwijls bij de dames Basus kwam, voorspelden zij, dat deze bezoeken ongeluk zouden aanbrengen.

(Wordt vervolgd).

heeft, daar is zulks natuurlijk nog erger te Balikpapan. Of Balikpapan als Onderhoorigheid van Koetei verloren gaat, is waarschijnlijk aan het Europ. bestuur onverschillig. Vreemd is het evenwel, dat, terwijl te Tengeron, waar de zetel van het Inl. bestuur is en een controleur is geplaatst, zulks te Balikpapan is nagelaten, hoewel de aanwezigheid van een bekwaam, energiek en tactvol bestuursambtenaar daar ter plaatse juist noodig is. Ook de maatregel van het vestigen van een Landraad te Balikpapan zou den goeden gang van zaken bevorderen en aan het bestuur heel wat minder last bezorgen dan thans het geval is. Een weinig toezicht op de keuze van het Inlandsch personeel bijv. van een Djaksa mag ook niet uit het oog verloren worden. Men moet voor die betrekking geen menschen kiezen die bij voorkeur met een net in de rivier gaan visschen en niet berekend zijn voor de taak van vertegenwoordiger van het gezag. Dergelijk personeel bederft door zijn gebrekkige eigenschappen veel van hetgeen nog goed was. Ook het politiepersoneel moet behoorlijk optreden en zich niet steeds, naar eigen goeddunken naar de kampongs begeven, waar het gelegenheid heeft te dobbelen en met het volk in ongewenschte aanraking komt.

Van Vreemde Koloniën.

TIBET.

Er is in den laatsten tijd zooveel te doen om Tibet, dat wij hebben na te gaan waarover het in deze gaat.

Tibet verkeert de laatste twee jaren in woeling. De Dalai Lama, eerst uitgeweken op Engelsch-Indisch gebied, kwam weer in Tibet terug, maar blijft zich daar weinig veilig achten. China, de Suzerein van Tibet, heeft er door zijn troepen op moeilijk te verantwoorden manier laten huishouden, na zich eerst lang van den gang van zaken weinig aangetrokken te hebben. Groot-Brittanië schijnt hierin vooreerst gevaar te zien voor de rust der omliggende landen, Nepal, Sikkim, Boetan en vreest bovendien een te groote aanwinst van macht van China, wanneer dit zijn suzereiniteit mocht omzetten in souvereiniteit.

Om uiting te geven aan deze bezorgdheid, heeft de Br. regeering, den 17en Augustus, een memorandum aan China doen toekomen, om het terug te houden van het zenden eener krijgsmacht naar Tibet ten einde zijn gezag daar nader te bevestigen, aangezien dit inbreuk zou maken op het Anglo-Chineesche verdrag van 1906.

Van Chineesche zijde is nog geen officieël antwoord ontvangen, maar de Chineesche pers vaart heftig tegen het memorandum uit. Zij ziet er een inmenging in, die veel te ver gaat, en zij beschouwt het als een zet in de gecombineerde staatkunde van Engeland met Rusland en Japan die in Oost en West aan het rijk van het Midden willen plukken.

Een schijn van onderlinge verstandhouding tusschen Mongolië, dat naar Rusland luistert, en Tibet, ligt in de ontdekte (of vermeende) zending van een Chineesch gezantsschap, naar den Dalai Lama, dat gebleken zou zijn een vermomde Mongoolsche commissie te wezen, naar Tibet gezouden om een, tegen China gericht, of- en defensief verdrag te sluiten.

Maar dan is met die opvatting weer niet te rijmen het aan die missie door de Britsche autoriteiten te Darjiling weigeren der toestemming om de grens te overschrijden, juist omdat die verdenking op haar rust.

Mag men den correspondent van The Times gelooven, dan zou China zich in Mongolië dwaze gevaren vóór den geest halen. Daar zou een macht van 10.000 man staan tegenover slechts 500 gewapende Mongolen. Evenzoo zou China geen reden hebben zich boos te toonen over den gestelden Britschen eisch, deze vraagt toch maar het status quo te handhaven, wat ieders rechten in Tibet betreft. Misschien een Br. agent erbij; maar dat is dan maar om toe te kijken!

Leuk is de uiting die men Dr. Sun Jat Sen, de vader der Chineesche revolutie, in den mond legt. Laat de vreemde mogendheden voorloopig maar haar gang gaan, in afwachting dat China zijn inwendige organisatie op vasten voet brengt. Is dit geschied, dan nemen wij alles terug.

PAN-ISLAMISME.

Intusschen staat China niet alleen in zijn geloof aan een gecombineerde imperialistische staatkunde van verschillende mogendheden. Onder de Mahomedanen wint het geloof veld aan een vereend streven om de Moslimsche staten ten onder te brengen. Het lot van sultan Abdoel Hamid van Turkije en van sjah Mahomed Ali, het gebeurde in Marokko en Tripoli staant deze overtuiging. De emir van Afghanistan beschouwt zich als de eenige nog onafhankelijke Moham. vorst en denkt zich als zoodanig de taak toe van beschermer van den godsdienst van den Koran. Van uit Kaboel wordt dit denkbeeld gaarne verspreid. Ook het gebruik van Turksche militaire instructeurs voor het Afghan. leger, de onafgebroken vertegenwoordiging van den emir in heilige plaatsen als Mekka en Medina, in Bagdad, dat groote centrum van beweging, in Kerbela en Nejef, centra van de Schiah-wereld, getuigen hiervan. Er is een herleving van een Pan-Islamsche beweging, die tot samenwerking roept tegen de Christel. mogendh., zooals men deze in een samenzwering vereenigd meent te zien. Verspreid als de Islam is, vervult die strooming de politieke atmosfeer geleidelijk met een hoeveelheid electriciteit, die als een hevig onweer kan losbarsten. Naar de berichten luiden vraagt de emir van Afghan. niets liever dan de uitbarsting te bespoedigen.

Toch moet men voorzichtig zijn met het beoordeelen van dergelijke waarnemingen. Zij worden ons voorgelegd door Russische en Engelsche bronnen. Niet onmogelijk is, dat deze het er op toeleggen de publieke opinie geleidelijk tot de overtuiging te brengen, welk gevaar van uit Kaboel dreigt, om zoo de noodzakelijkheid als vanzelf tot gemeen geloof te maken, dat dit laatste bolwerk van den Islam bijtijds ook onder toezicht gebracht behoort te worden. Zoo zou terwijl zij als ongegrond voorgesteld wordt, de opvatting van het Pan-Islamisme toch reden van bestaan krijgen, maar de fakkel zou eerder naar Afghan. geslingerd worden, dan van daar te verwachten zijn.

FRANSCHE KOLONIËN.

Aan het Museum van natuurlijke historie is een Practische school voor hoogere studiën verbonden, een afdeeling hiervan vormt het laboratorium voor koloniale agronomie. In overleg met den minister van koloniën, zijn bij besluit van den Minister van openbaar onderwijs van 23 Aug., de functionnarissen benoemd aan het nu daaraan verbonden Laboratorium voor koloniale produkten van dierlijke afkomst.

Directeur is geworden professor Gruvel, die college gaf aan de faculteit der wetenschap te Bordeaux en sedert 7 jaar zich speciaal bezig houdt met onderzoekingen betreffende de vischwereld in 't gebied van West-Afrika, waartoe hij verschillende reizen volbracht. In den vorigen winter werkte hij met 200 Fransche visschers, in het a.s. seizoen zullen er 400 werkzaam zijn. Dit geeft eenig denkbeeld van hetgeen met de nieuwe instelling zooal beoogd wordt.

***

In de Matin bepleit generaal Bruneau het te werk gaan in Marokko volgens een stelselmatig veroveringsplan. Vreedzame doordringing zal evenmin succes brengen, als een stoot nu in deze, dan in gene richting. Zoo is het, mits daar nog aan wordt toegevoegd een even stelselmatig bezetten en pacificeeren der vermeesterde gedeelten.

Ook zonder versterking is het der colonne Manjin gelukt El Heiba uit Marrakesch te verdrijven en de Fransche krijgsgevangenen te bevrijden. De zenuwen kunnen nu wat tot kalmte komen.

***

Na een ondervinding van negen jaren is de organisatie van de Inlandsche rechtspraak in Fr. West-Afrika herzien. Aan het decreet van 16 Augustus, dat in zijn geheel is opgenomen in de Dép. Col. van 23 d.a.v., ontleenen wij eenige punten.

In het gebied, niet begrepen onder het ressort der tribunalen van eerste instantie van Senegal, wordt de Inlandsche rechtspraak, voor alle personen, die niet aangewezen zijn op de Fransche gerechtshoven uitgeoefend door dorpshoven, districts- of residentiehoven, *des tribunaux de cercle et une chambre spéciale de la Cour de l'Afrique Occidentale française.*

Inlander is wie in zijn Afrikaansch geboorteland niet erkend is als Europeaan.

Dorpshoven. Voor burgerl. en handelszaken heeft het dorpshoofd bevoegdheden tot het in overeenstemming brengen van zaken, die partijen voor hem brengen. De uitspraken binden de partijen niet, zij kunnen hun zaak altijd voor het districts- of residentiehof brengen dat ook tribunal de subdivision heet.

Tribunal de subdivision. Het hoofd eener kolonie wijst zetel en ressort aan. Elke college bestaat uit een voorzitter en twee Inlandsche bijzitters, door het hoofd der kolonie gekozen uit de notabelen. Voor 't militair gebied van den Niger en voor Tomboektoe zijn eenigszins afwijkende regelingen getroffen.

De leden dezer rechtbanken zijn niet te wraken. In civiele en commercieële zaken neemt dit tri-

bunaal, in eerste instantie kennis van alle zaken, die partijen voorbrengen. Het geding wordt geleid volgens de plaatselijke gebruiken. Als regel kan één maand na de uitspraak appel aangevraagd worden.

De voorzitter van le tribunal de cercle roept uiterlijk binnen één maand, nadat het appel is aangeteekend, partijen op.

In strafzaken neemt het trib. de subdiv. kennis van alle strafbare feiten, die niet bepaald toegewezen zijn aan het tribun. de cercle. De beschuldigde moet zoo spoedig mogelijk ondervraagd worden, uiterlijk binnen 24 uren na zijn aankomst.

In het geval van flagrant délit kan de beschuldigde dadelijk veroordeeld worden. Anders moet hij, binnen 8 dagen na zijn komst ter standplaatse, voor de rechtbank gebracht worden. Blijkt de zaak onvoldoende geïnstrueerd te zijn, dan kan de uitspraak voor hoogstens twee weken worden verdaagd. Langer uitstel moet afzonderlijk gemotiveerd worden.

De beschuldigden brengen zelf hun verdediging voor.

Dit college behandelt alle civiele- en commerciëele zaken, waarvoor bij een tribun. de subdiv. appel is verleend. In strafzaken evenzoo voor alle misdaden. Het decreet omschrijft wat misdaad is. 't Trib. de cercle neemt bovendien kennis van gevallen van slavenhandel, van overtredingen door ambten. of tegen hen in uitoefening van hun dienst, misbruiken van gezag, titel of waardigheid, bijzondere overtredingen, waartegen in de officiëele reglementen straf is bedreigd, of die den staat, de kolonie of de administratie benadeelen. Het verloop der behandeling is door het decreet omschreven. De gedaagde kan zich als verdediger laten bijstaan door een familielid of notabele ter plaatse.

Van de gedane uitspraken kan men geen cassatie aanvragen. Maar de Cour d'appel de l'Afr. Occ. fr. heeft een kamer, die zich, volgens aangegeven regels, over de bevestiging of tenietdoening der veroordeelingen uitspreekt. Voor de samenstelling en de werkwijze dezer instelling evenals voor de ten uitvoerlegging der vonnissen en de op te leggen straffen, moeten wij volstaan met het aanbevelen der kennismaking van het opgegeven decreet.

NIEUWE STOOMVAARTLIJN.

Een nieuwe stoomvaartlijn, met Kobe als hoofdzetel, zal Japan met de zuidelijke zeeën verbinden, zij zal Hongkong, Singapore, Batavia en Soerabaja vast, Formosa en Manilla facultief aandoen. Voorloopig zullen 3 schepen van 3230, 3283 en 4405 bruto registerton in de vaart komen. Elk schip zal ongeveer 5 reizen per jaar maken. De Japansche regeering geeft een subsidie van ongeveer 150.000 yen per jaar.

RIJSTBERICHTEN.

Aan meer uitvoerige gegevens, voorkomende in de berichten van het Dept. van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg (1 Aug. 1912) ontleenen wij het volgende over de rijstprijzen in Oost-Azië. Niettegenstaande de bemoeienissen van regeeringswege in Japan, is in den kritieken toestand niet de minste verbetering gekomen. Integendeel schijnen de omstandigheden, waarin de armere klassen in den laatsten tijd door de hooge rijstprijzen verkeeren hoe langer hoe treuriger te worden.

Volgens een mededeeling van den wn. consul-generaal der Nederlanden te Hongkong wordt de a.s. oogst voor Zuid-China slechts geschat op 60 à 70 pCt. van het gemiddelde, terwijl de kwaliteit inferieur zal zijn.

De opbrengst van den oogst van dit jaar is, op de Philippijnen, tengevolge van langdurige droogte, verre beneden het gemiddelde gebleven en wordt te Manilla getaxeerd op slechts 1/3 van hetgeen benoodigd zal wezen.

De vooruitzichten voor den rijstoogst in Siam laten zich zeer ongunstig aanzien.

Wel was er dus reden om er op toe te zien, dat N.-I. zich niet roekeloos van zijn rijst ontdoet.

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Koloniaal Tijdschrift.

No. 7 van het Koloniaal Tijdschrift opent met eene beschouwing over de instelling van gouverneurs bij het binnenlandsch bestuur; de schr. neemt tot uitgangspunt de brochure van den heer S. Ritsema van Eck, met de strekking waarvan hij zich zeer goed kan vereenigen. De heer R. v. E. pleit n.l. voor de instelling van vijf gouvernementen, geheele eilanden omvattende (Java, Sumatra, Borneo, Celebes met de kleine Soenda-eilanden, Molukken en Nieuw-Guinea), met opheffing van het departement van binnenlandsch bestuur.

Het volgende artikel, van C. E. Barree, handelt over coöperatie in Burma.

Asiaticus schrijft vervolgens over China en de Chineezen in Nederlandsch-Indië; de redactie voegt er een naschrift aan toe.

Dan volgt een opstel over de particuliere landerijen in en om Batavia, geschreven naar aanleiding van Dr. R. Broersma's werk: De Pamanoekan- en Tjiassem-landen, bijdrage tot de kennis van het particulier landbezit op Java.

Van den overigen inhoud dezer belangrijke aflevering noemen we nog de volgende bijdragen: Mangoenhardjo, vereeniging van Inlandsche ambtenaren te Semarang, door B. — Institut Colonial International, door J. H. Abendanon. — Het congres voor zedelijke opvoeding, door E. Moresco. — Rouwen, door J. F. Snelleman. — Persoverzicht. — Van vreemde koloniën. — Een losse plaat stelt voor: Hoe in 't Westen een model-politieagent of commissaris van politie voor Oostersche eilanden gebrouwen wordt.

Het rijstuitvoerverbod.

In de Augustus-afl. van het Tijdschr. voor Nijverheid en Landbouw bespreekt de redacteur het rijstuitvoerverbod. Hij verdedigt dien tijdelijken maatregel niet alleen, doch wil veel verder gaan, en den uitvoer van rijst voor goed onmogelijk maken. Even laten wij den schr. zelf aan het woord:

„Java moet uit het buitenland zeer veel invoeren en toch wordt er uitgevoerd. Dit moet worden tegengegaan. Rijst mag niet uit Java worden uitgevoerd. Reeds voor de tweede maal heeft de Regeering een tijdelijken maatregel moeten treffen. Zou het echter geen aanbeveling verdienen een hoog uitvoerrecht in te stellen, waardoor de uitvoer onmogelijk wordt gemaakt? Dat recht zou een economische raison-d'être hebben en wij achten het met alle bescheidenheid zeer noodig, dat een vaste en geen tijdelijke maatregel van dezen aard wordt genomen.

Ten slotte willen wij constateeren, dat de Hollandsche handel nooit over een hoog uitvoerrecht zou mogen klagen. In de Zaanstreek toch wordt betrekkelijk weinig rijst uit Java (en dan alleen bepaalde soorten) ingevoerd; grootendeels voorzien Saigon, Rangoon en Japan in de behoefte."

De Kinaproductie.

In het hierboven genoemde tijdschr. schrijft de heer S. S. Abrahamson een belangrijk artikel omtrent de kinaproductie en het kinineverbruik, waaraan we het volgende ontleenen:

Hoewel er blijkbaar verschil van meening bestaat omtrent de hoeveelheid kina, welke jaarlijks wordt geproduceerd, is het toch wel een onbetwistbaar feit, dat Java vrijwel de geheele wereldproductie van kina heeft.

In de 68 jaren van haar bestaan op Java is de cultuur met reuzenschreden vooruitgegaan en, hoewel Ceylon ook wel een belangrijke producent is geweest en in één jaar (1886) 6.960.345 K.G. heeft uitgevoerd, is de productie van kinabast op Java grooter dan ooit ergens anders het geval is geweest, zij bedroeg in 1911 plm. 9.000.000 K.G. Het gehalte van de bast op Ceylon geproduceerd, was ook zeer laag, slechts circa 3 à 4 pCt., terwijl het gemiddeld gehalte der fabrieksbasten van Java, in 1911 op de Amsterdamsche veilingen gekocht, 6.59 pCt. was, waaruit ook blijkt, dat de productie van kinine zeer is toegenomen.

De Indische Gids.

Inhoud der September-afl.: Organisatie van het wapen der genie en samenwerking met het Departement van Burgerlijke Openbare werken, door C. J. de Bruyn. — Inlandsche landbouw, door J. Sibinga Mulder. (Bespreking der brochure van W. Bervoets, De cultuur van padi, bewerking der sawahs en wat daarmede in verband staat). — Het Nederlandsch-Indisch Gouvernement en zijne tekortkomingen tegenover de Minahassa, door Mr. N. Dirkzwager. — Een vice-president van den Raad van Indië en eene prinses van Boni, door H. Fievez de Malines van Ginkel Jr. (Levensbijzonderheden van P. J. B. de Perez de Baron, wiens dochtertje in 1844 door den Radja van Boni als kind werd aangenomen en daarbij den titel van Aroe Loka Saolé verwierf). — Verslag over de Burgerlijke openbare werken in Ned.-Indië over het jaar 1909. (Uitvoerig overzicht). — Varia: China's financiën tijdens de revolutie. — Maatregelen, aanbevolen in de residentie Kediri met het oog op het bestrijden der rietbranden. — Het verslag der Jav. Bank over de Chineezen-beweging. — Mededeeling van Mr. G. Vissering omtrent zijne benoeming tot adviseur der Chineesche regeering. —

Maandelijksche revue van brochures en van tijdschrift- en dagbladartikelen, door J. E. de M. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. (De toenemende vaardiepte in het Westgat van Soerabaja, door J. E. de M.). — Een Britsch-Indische ambtenaarsloopbaan: A. O. Hume, C. B. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller.

Het Tijdschrift.

De heer Bervoets, wiens geruchtmakende brochure hierboven werd genoemd, schrijft in het jongste Nr van Het Tijdschrift een scherp artikel, geheeten: Over de Inlander, den Inlandschen landbouw en den Europeeschen ambtenaar. Op de ambtenaren schijnt de heer B. al bijzonder gebeten, trouwens hij stelt zelf op den voorgrond niet al te vriendelijk te zijn aan hun adres; „laten de weldenkenden onder hen zich dit volstrekt niet aantrekken; hun aantal is helaas nog al klein in verhouding tot de groote massa intriganten en pharizeeërs, die met veel lieve woordjes „naam" trachten te maken". De toon waarop schr. zijne gedachten meent te moeten uiten is al heel somber, wanneer hij bijv. zegt: „Daarbij komt, dat de ontzaglijke janboel, die allerwege op Java heerscht, hoogst zelden publiek wordt, omdat niet verwacht kan worden, dat janboel stichtende ambtenaren, zij het ook dat zij het dikwijls onbewust doen, hun eigen ongelijk jegens de geregeerde massa zullen erkennen."

Als schrijver over irrigatiewerken handelt, doet hij dit volgenderwijs:

„Is er dan niemand, die opgemerkt of waargenomen heeft dat de millioenen, die in de laatste jaren aan irrigatiewerken zijn besteed (verknoeid?) geen ander d o e l hebben dan de suiker te helpen en dat het m i d d e l om de centen van de Staten-Generaal los te krijgen is, de landbouw belangen der Inlandsche bevolking?

Maar suiker k a n niet samengaan met de landbouwbelangen der Inlandsche bevolking... Integendeel, de door het Gouvernement in de Gouvernementslanden geschapen toestanden brengen mede, dat één der eerste vereischten voor het oprichten en het verder voortbestaan van een suikerfabriek de a r m o e d e d e r I n l a n d s c h e b e v o l k i n g i s."

Eigen Haard.

We vestigen de aandacht op een vrij uitvoerig en aardig geschreven artikel van Mevr. R. Klaversteijn-Danser, in Eigen Haard van 24 en 31 Augustus j.l., getiteld: Onze reis met de Koninklijke West-Indische Mail naar Curaçao, via Paramaribo.

De beschrijving gaat vergezeld van tal van fraaie kiekjes, vooral van Willemstad op Curaçao. Van de in den laatsten tijd druk besproken St. Annabaai vindt men ook een keurige afbeelding.

Het gemis aan plantengroei en de voortdurende droogte op Curaçao ontlokt schrijfster de teekenende ontboezeming:

„Op Curaçao daar staat één boom,
En aan dien boom groeit slechts één blad,
En aan dat blad knaagt een kabriet (geit)."

Tectona.

Afl. 6 van deel V van het Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona bevat de volgende bijdragen: U. S. forest service, door H. Beekman. — Reboisatie in de residentie Kedoe, door Lörsing. — Kemlandingan, door Ch. G. S. B. — Kleine dwarsliggers, door A. B. N. — Natuurbescherming, door S. H. Koorders. — Bamboecultuur, door D. — De ficus caoutchouc van het boschwezen, door v. Z.— Vooruitzichten voor de rubbercultuur op het Maleische schiereiland. — Boekbespreking. — Inhoud van Tijdschriften enz.

Een werk over de Toradja's.

De Bare'e-sprekende Toradja's van Midden-Celebes, door N. Adriani, afgevaardigde van het Ned. Bijbelgenootschap op Midden-Celebes en Alb. C. Kruyt, zendelingleeraar van het Ned. Zendelinggenootschap. Deel I. Land- en Volkenkunde. (Batavia, Landsdrukkerij.)

Het dezer dagen verschenen 1e deel van 't werk welks titel hierboven staat zal nog door twee andere worden gevolgd. Het 2de deel, evenals het 1ste van de hand van den heer Kruyt, die sedert 1894 bijna onafgebroken in Midden-Celebes is gevestigd, zal eveneens de land- en volkenkunde behandelen, terwijl het 3de deel door den heer N. Adriani is geschreven en de Bare'e taal en hare letterkunde bevat.

Voor een uitvoerig overzicht van den inhoud van het verschenen 1e deel en andere bijzonderheden, zij verwezen naar het jongste Nr. van „De Indische Gids". Dr. A. heeft daarin de taak op zich genomen het werk van zijn mede-auteur bij het publiek in te leiden.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 36: Verslag van de centrale commissie voor de Ned. Afdeeling der Brusselsche tentoonstelling in 1910, door H. C. Prinsen Geerligs. — De handel te Makassar in 1911. — De overgang der landbouwconcessies Rotterdam. — Uit- en invoer der voornaamste handelsartikelen van en op Java en Madoera. — Kultuurberichten. (Bedrijfszekerheid voor de Suikerindustrie. — Houtvesterscongres op Java. — Boschexploitatie op Java. — De concessies ter Sumatra's Oostkust. Enz.) — Kleine mededeelingen (De koloniale tentoonstelling tentoonstelling te Semarang.— Een Vorstenlandsche quaestie. Enz.) — Verkeerswezen (De havenwerken van Semarang. — De Wijnkoopsbaai als afvoerhaven. — Het wegennet in de afdeeling Banjoewangi. Enz.). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Bacove-oorlog.

De Ind. Mercuur van 3 Sept. bevat het ondervolgend berichtje.

„De mailbladen melden, dat in Costa Rica, waar tot dusverre de United Fruit Co. het monopolie had, een scherpe concurrentiestrijd is begonnen met de Atlantic Fruit Co. Zóó hevig is de strijd. dat de Fruit Co. zelfs met geweld het laden van bacovenbooten der Atlantic trachtte de beletten, zoodat de overheid maatregelen moest nemen om verstoring van de orde te voorkomen."

Wij ontvingen dit berichtje (als uitknipsel) van een onzer lezers, die ons daarbij de vraag voorlag: „Ik weet wel, dat in Suriname de vrucht, welke in Oost-Indië pisang wordt genoemd, bacove heet, maar kunt U mij ook een verklaring van dit zonderlinge woord geven? Is het Neger-Engelsch of wellicht afgeleid van het Portugeesch?

Wij verzoeken den geachten vrager geduld te hebben tot de verschijning van het volgend no. van Het Koloniaal Weekblad, waarin wij zijn vraag naar ons beste weten zullen beantwoorden.

***

Ten slotte enkele nieuwe publicaties over de Indiën:

Verslag omtrent den dienst der postspaarbank in Nederlandsch-Indië over het jaar 1911 (Batavia, Javasche Boekhandel en Drukkerij).

Staatsspoor- en tramwegen op Java. Verkort verslag 1911. (Batavia, Landrukkerij.)

Dr. J. C. Koningserger. Java, Zoölogisch en biologisch. Afl. IV. (Batavia, G. Kolff & Co.)

M. G. Diepenheim. Ordonnancie op de overschrijving van den eigendom van vaste goederen en het inschrijven van hypotheken op dezelve in N.-Indië. Tweede druk. (Semarang, G. C. T. van Dorp & Co.)

N. Adriani. Dr. Samuel Schoch. Geb. 17 April 1873. Overl. 3 Juni 1912. (Macedoniër. Sept. 1912).

D. Bakker. Iets over de taak onzer zending op Midden-Java (Macedoniër. Sept. 1912.)

Dr. S. V. Simon. Studien über den Reisbau auf Java. (Der Tropenpflanzer, Sept. 1912).

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9 tot 6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bat. Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra Courant, De Surinamer Courant, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en Trou, Vrede door Recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, De Boodschapper, Revue économique, Indische Gids, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingsbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscrt.

En tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 14 Augustus 1912; De Locomotief t/m 13 idem; Het Soer. Handelsblad t/m idem; De Sumatrapost t/m idem; De Sumatrabode t/m idem; Tjahaja Sumatra t/m idem; De Indische

Mercuur no. 37; Weekblad voor Indië no. 17; De Banier no. 32; Handelsberichten v/h Ministerie van Landbouw; De Bandelier, Algemeen Orgaan voor gep. en eervol ontslagen officieren van Land- en Zeemacht; Ned. en Ned.-Ind. Leger, no. 1 t-m 5; De Inkomstenbelastingen van Naamlooze Venootschappen in verband met balans en winst- en verliesrekening. Aanteekeningen van Mr. L. U. C. Kolff; Tijdschrift der maatschappij van Nijverheid. Afl. Juli en Augustus; Publicaties van het N.-Ind. Landbouw Syndicaat afl. 8 t/m 10; Archief voor de Suiker-Industrie in Ned.-Indië no. 21 t/m 31; Korte berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel no. 14 t/m 18; Koloniaal Tijdschrift no. 7.

MEDEDEELINGEN.

De **maandelijksche samenkomst** van het *Dagelijksch Bestuur* der Vereeniging en de *Redactie-Commissie* van **Het Koloniaal Weekblad** zal plaats hebben op **Donderdag den 19en Sept. 1912**, ten **8½ ure n.m.**, *Heulstraat 17, den Haag.*

Alle belangstellenden zijn hartelijk welkom.

Van het Dagel. Bestuur der Vereeniging:

Vervolg opgave der ingekomen gelden ten behoeve van de noodlijdenden in de Kolonie Curaçao.

Vroeger ontvangen	ƒ2969.79
H. J. G. Jansen van Raaij, Bloemendaal	,, 50.—
R. J. H. Happel te 's-Hage	,, 25.—
Mevrouw v. R. te 's-Hage	,, 10.—
V. St. M. te 's-Hage	,, 5.—
Afd.bestuur Leiden van de vereeniging „Oost en West" te Leiden	,, 25.—
Maintz en Co. te Amsterdam	,, 10.—
Padvinderscomité te Heerenveen	,, 81.—
Padvindersbond te Nijmegen	,, 255.24½
J. Visser te 's-Hage	,, 1.—
H. van Arkel te 's-Hage	,, 1.—
J. d. V. te 's-Hage	,, 40.—
Mevrouw de Wed. W. A. Boumeester—Rikkers te 's-Hage	,, 5.—
Mej. A. M. E. Rikkers te 's-Hage	,, 5.—
Mevr. de Wed. Prof. H. Oort te Leiden	,, 10.—
Padvinders te Hoorn	, 4.24½
Pompe Collecte Padvinders te 's-Hage	,, 1.75
Mej. C. van Dam te Overschie	,, 1.50
K. A. H. te Hilversum	,, 2.50
Baron van Hardenberg van Bergambacht te Utrecht	,, 10.—
Mr. Ch. Enschedé te Haarlem	,, 25.—
J. B. te Ragaz	,, 7.50
B. L. van Albada te Amsterdam	,, 2.50
J. Ph. Meessen te Amersfoort	,, 1.—
Padvinders te Wageningen	,, 120.—
Hannema te Harlingen	,, 5.—
Mej. Reinira te Hengelo	,, 28.20
M. Willink te Apeldoorn	,, 20.—
Marie Weststra en Nelly de Groot te Dedemsvaart	,, 5.—
Afd. Utrecht v/d ver. „Oost en West"	,, 50.—
Padvinders te Rhenen	,, 16.35
Dr. H. van der Goot te 's-Hage	,, 5.—
Leerlingen Normaallessen te Alkmaar	,, 5.60
J. H. Calmeijer te Apeldoorn	,, 18.—
Padvinders te Zeist	,, 132.80
Idem te Wageningen	,, 7.—
Mr. J. F. Solmer te Zutfen	,, 2.—
Padvinders te Lochem	,, 118.80
Idem te Breda	,, 540.—
Idem te Almelo	,, 90.—
Idem te Almelo	,, 1.75
A. de Jong te Hoorn	,, 25.—
G. A. Escher te Arnhem	,, 25.—
Padvinders te Arnhem	,, 510.59
Idem te Hoorn	,, 175.—
Wienke v. d. Zee en Tine Rutgers	,, 10.—
P. van Best te Maastricht	,, 121.09
B. B. te 's-Hage	,, 2.50
W. Rooseboom te 's-Hage	,, 25.—
Eugenie te 's-Hage	,, 1.—
Hüdig—Veder te Rotterdam	,, 25.—
Padvinders te Zutfen	,, 385.—
H. G. van Grol te Vlissingen	,, 149.69½
G. J. A. v. B. te 's-Hage	,, 10.—
J. C. P. Alberts te Heusden	,, 2.35
N. N. te 's-Hage	,, 2.50
Een oude dame te 's-Hage	,, 1.—
A. E. P. Ledieu Dupaix, Consul der Nederlanden te Rijssel	,, 50.—
(C. + A. + J.) V. te 's-Hage	,, 5.—
Mr. A. L. C. Kleijn te 's-Hage	,, 25.—
Padvinders te Nijmegen	,, 4.46
H. Tromp te Scheveningen	,, 1.50
M. Thieme van Nouhuijs te 's-Hage	,, 1.—
Twee Nederlandsche dames te Parijs	,, 1.50
Mr. M. C. Piepers te 's-Hage	,, 10.—
Padvinders te Brielle	,, 116.—
C. Gravestein te Rotterdam	,, 1.10
A. A. de Jongh te Zuidland	,, 2.50
Inzameling heidebloempje te Ede	,, 260.—
Padvinders te Gorinchem	,, 165.—
Idem te Alkmaar	,, 310.—
Georgette M. Sanches, Inzameling A'dam	,, 201.85
Totaal	ƒ7340.16½

Voor de opgave,

E. VAN ASSEN, *Secretaris.*

Officiëele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 9 Aug. 1912. No. 64.

Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan den wd. inspecteur bij de opiumregie J. H. Delgorge.

Ontslagen: op verzoek eervol de onderschout voor de politie F. C. Wout.

Benoemd: tot ass.-resident van Simeloengoen H. C. E. Quast; tot tijdelijk idem der afd. Oostk. van Atjeh H. J. Krugers; tot ass.-resident van Bonthain H. O. C, Petri; tot onderwijzer 2e kl. A. J. Werff, J. P. Wetjen, B. de Boer, W. H. Dijkema, Chr. F. W. Slijner; C. J. F. Denker; J. Snijder, F. Sjouker, Y. F. Ypeij; A. J. Zijderlaan, J. A. Schenkel, J. H. Oolbers, tot civiel-gezaghebber P. K. W. Lakeman

Tijdelijk werkzaam gesteld: als onderwijzeres 3e klasse te Djokjakarta Mej. Th. J. W. Veenstra, te Magelang Mevr. S. D. C. de Chauvigny de Blot-Hummelgens.

Militair Departement.

Verleend een jaar verlof aan den 1en luit. K. W. Boogaard en aan den onderluitenant L. A. Färber.

Benoemd: tot 2en commies H. A. F. C. G. Wagenveld; tot 1en commies L. Rademaker; tot 2en commies W. M. van Doesburg; tot 3en commies B. N. Schulze.

Bevorderd: tot 1en luit. der artillerie M. A. H. Hazen; tot luitenant-kol. der inf. P. A. van Waasdijk; tot majoor A. Tetenburg; J. W. Berenschot en M. C. Maas; tot kapitein H. W. J. Bentfort van Valkenburg en J. A. F. Kan; tot 1en luit. E. A. Steinmetz, A. van Pelt en D. K. Schrek; tot majoor-magazijnmeester G. Franken; tot magazijnmeester 1e kl. P. J. Derks.

Benoemd: tot magazijnmeester 3e klasse A. H. Pinxter.

Bevorderd: tot dirigeerend officier van gezondh. 1e kl. M. Kievit en Dr. C. H. Felix; tot militair-apotheker 1e kl. J.L. Heijl; tot ritmeester J. Reiche; tot 1en luit. H. W. L. Schrajn.

Benoemd: tot luitenant-adjudant van den chef van het wapen der cavalerie de 1e luit. J. Reiche.

Uit de Javasche Courant van 13 Aug. 1912. No. 65.

Civiel Departement.

Verleend: een jaar verlof aan de onderwijzeres Mej. F. J. S. Schrieder; tien maanden aan den controleur P. W. J. Bischoff.

Ontslagen: op verzoek eervol de administrateur O. Tielman.

Benoemd: tot onderwijzer 1e kl. A. J. Muskens; tot opziener bij de Ombilinmijnen A. de Voogd, Van der Straaten en G. J. Schipperus.

Geplaatst: in de residentie Tapanoeli de civiel-gezaghebber A. P. H. van der Beek; in de res. Ternate de idem R. L. Weersma.

Benoemd: tot onderwijzer 2e kl. te Medan H. v. Hunnik; tot onderwijzeres 3e kl. te Pamekasan mej. S. de Leeuw; te Bandoeng Mej. M. C. Becker.

Militair Departement.

Verleend: 2 jaar verlof aan den off. v. gezondh. Dr. F. J. Borst.

Ontslagen: op verzoek eervol de off. v. gezondh. F. J. Dietz; de kolonel der militaire administratie J. C. Palm.

Benoemd: tot plaatselijk commandant te Koeta-Radja de luitenant-kolonel Jhr. C. F. Gellman; tot onderluitenant bij het wapen der inf. G. G. R. van der Laar: A. Groenendijk en J. J. Verswijvelt.

Geplaatst: te Batavia de kapitein H.B. Townsend en de off. van gezondh. Dr. B. W. van Haeften.

Overgeplaatst: naar Soerabaja de off. v. gezondh. L. H. Lebbe.

Ingedeeld: bij het hoofdbureau van den generalen staf de majoor S. H. Schutstal van Woudenberg.

Geplaatst: bij het 3e bat. de 2e luit. P. W. F. Kaniess; bij het 6e bat. de kapitein J. M. Beijerinck.

Overgeplaatst: bij het 10e bat. de kapitein L. G. van Aken; naar Soerabaja de kapitein P. J. de Roock; naar Timor de kapitein H. Gramberg; naar het 12e bat. de 1e luit. E. J. Beekman; naar Sumatra's Oostkust de 2e luit. H. K. Valken; bij het 3e bat. de 1e luit. A. de Dien Stierling; naar het 15e bat. de kapitein A. Meijroos.

Geplaatst: te Batavia de 1e luit. der artillerie E. D. B. Mans.

Benoemd: tot adjunct-inspecteur van scheepvaart S. H. Leegstra; tot 3en machinist R. R. Robijn en J. C. Meert.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te oekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, der heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat 56.**

Acht dames en één heer voor pianolessen.

Eene dame voor het geven van lessen in de Eng. taal.

Eene dame voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; hootdacte middelbaar Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Jonge Dame (diploma Zang en Muziek) voor hulp in huishouden en les geven aan kinderen.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Mal. taal.

Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee jonge dames voor Gouvernante naar Indië, waarvan eene H.-acte heeft.

Twee dames v. vioollessen, ook aan eerstbeginnenden.

Vijf jonge dames voor kinderjuffrouw naar Indië, waaronder twee die reeds in Indië waren.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Drie geg. Ond.-Officieren O.-I. L., waarvan één is gedipl. ziekenverpleger, voor eenig administratiewerk, geldinkasseeren, magazijnmeester.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene Dame v/h. geven v. lessen aan spraakgebrekkigen.

Twee geg. O.-I. mil. v. oppasser of magazijnknecht.

Een heer voor muzieklessen.

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Twee bekw. linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Beschikb. voor de reis naar Indië drie zeebaboes en 1 mannelijke Inlandsche bediende.

Eene officiersweduwe voor assistentie of besturing van eene huishouding.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

W. B. REGENHARDT, Weimarstraat 309, 's-Gravenhage,	Maleisch, Javaansch, Soendasch, Atjehsch.	gediplomeerd.
A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.	
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage,	Maleisch.	
W. F. H. EPKE, v. Slingelandtstraat 151, 's-Hage,	Javaansch.	
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden,	Javaansch.	

LEDEN die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.**

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies.

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,** door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20** per **50 ex.**, plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55** per **50 ex.**, plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17**, de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag**, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

N.V. DE HAAN's Bioscope-Theaters
„OLYMPIA-THEATER"
=O= ELITE BIOSCOPE =O=
PRINS HENDRIKPLEIN 3 - Telefoon 6295

ELKE WEEK
SCHITTEREND AFWISSELEND PROGRAMMA
Woensdag, Zaterdag en Zondag MATINÉE.
ENTRÉE: 50 en 25 Cent voor de MATINÉE'S, f 1.—, f 0.75, f 0.50 en f 0.30 voor de AVOND-VOORSTELLINGEN.

VACANT

Wie een NAAIMACHINE noodig heeft en geene „SINGER" koopt, benadeelt zichzelf.
Aan nevenstaand uithangbord zijn de winkels te herkennen, waar INDERDAAD SINGER-Machines verkocht worden.
SINGER-MAATSCHAPPIJ,
AMSTERDAM, KALVERSTRAAT 60-62.
Overal Depôts.

VACANT

WAT
brengt ieders belang mede bij de aanschaffing van HEEREN- en KINDERKLEEDING?
DAT
men onberispelijke coupe, soliede stoffen en prima afwerking
KRIJGT VOOR DEN LAAGSTEN PRIJS.
HET AANGEWEZEN ADRES DAARVOOR IS EN BLIJFT
LIJNKAMP's KLEEDINGMAGAZIJN
GROENMARKT, HOEK NIEUWSTRAAT, TEGENOVER HET STADHUIS.

HOTEL-RESTAURANT
SANTOSA.
Telefoon 1896. - 's-GRAVENHAGE.

Indisch Restaurant
PIEPER BAARS
PRINS HENDRIKPLEIN 3a 3b, 4.
Plat du Jours vanaf *f* 0.80.
Diners vanaf *f* 1.—.
Uitzending van alle gerechten en Diners.
Aanbevelend:
L. HANNEMANN, Eigenaar.

Flanel f 5.70 f 6.90 f 7.80
— per stukje van 30 El. —
GRASLINNEN
85 c.M. f 11.95 per 60 El; 135 c.M br. f 14.10; 150 c.M. f 15.10; 162 c.M. f 16.20; 184 c.M. f 18.40 per 42 El.
Grasl. ook per half stukje verkrijgbaar.
Bij elk stukje Flanel of Graslinnen ontvangt men **GRATIS 10 El Mousseline** of **4½ El Laken** (2 el breed) voor Japon. — — — — — —
VRAAGT STALEN EN OVERTUIGT U.
H. BONEFAAS - DEN HAAG
-:- BEEKLAAN 466. -:-
LINNENFABRIEK — EXPORT.

GROBBE = COMESTIBLES.
Bankastraat - Fr. Hendriklaan - Theresiastraat.

VACANT.

GALERIES MODERNES
I. DE VRIES
Hoogstraat 4 - Telef. 815
DEN HAAG,
is het ruim ***gesorteerdste*** en beslist ***goedkoopste*** adres hier ter plaatse voor het aanschaffen van Ongegarneerde en Gegarneerde Dameshoeden.
Enorme keuze in FANTASIES, VEEREN, BLOEMEN, ZIJDEN en FLUWEELEN LINTEN, Enz. Enz.
I. DE VRIES - Hoogstraat 4.

Indisch Restaurant
Vereeniging „OOST EN WEST"
LAAN v. MEERDERVOORT 187
Telephoon 2655.
INDISCHE KOKKIE
GROOTE VERSCHEIDENHEID VAN
OOSTERSCHE GERECHTEN.
ZORGZAME EN ZINDELIJKE BEREIDING VERZEKERD.
BILLIJK TARIEF.
TJOBALAH SATOE KALI,
TEMTOENANTI DATANG KEMBALI
Plat du Jour à f 1.50.
Diners vanaf f 1.75.
Uitzending van allerlei Schotels en Gebakken met verhooging van : : bezorgloon. : :

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wensch t in te schrijven

voor de noodlijdenden op Bonaire en Aruba de som van f ....

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

